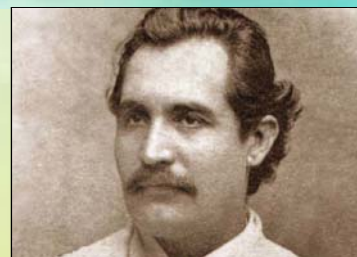

GLASUL CERBICIEI

REVISTĂ DE ACTUALITATE, CULTURĂ ȘI ISTORIE A ROMÂNILOR DIN SERBIA Nr. 13 * Anul V * 2014 * Vârșeț * Exemplar gratuit

Eminescu printre contemporani și printre noi

Societatea civică românească se reorganizează pentru alegerea noului CNMNR

135 de ani de la marea Răscoală timoceană

Limba, obiceiuri, tradiții în Banatul istoric

DUPĂ 73 DE ANI ASOCIAȚIA CIVICĂ ROMÂNII INDEPENDENȚI DIN SERBIA, A RELANSAT O TRADIȚIE FRUMOASĂ A ROMÂNILOR DE PE ACESTE MELEAGURI

Sărbătoarea din Poieni

Tradiții și rădăcini românești în Serbia

DUPĂ 73 DE ANI ASOCIAȚIA CIVICĂ ROMÂNII INDEPENDENȚI DIN SERBIA, A RELANSAT O TRADIȚIE FRUMOASĂ A ROMÂNILOR DE PE ACESTE MELEAGURI

Sărbătoarea din Poieni

Scrie:

Radomir Muncean

Sărbătoarea din Poiana Poieni, sau „Măialul” este o moștenire a trecutului – petrecere câmpenească tradițională în cinstea primăverii, care poartă pecetea vechilor tradiții și obiceiuri românești din Serbia. Cel mai vechi document scris, care face referință la Sărbătoarea din Poieni, consemnat de către preotul local Alexandru Vărăgean, datează din anul 1926, și se găsește în arhiva Bisericii Ortodoxe Române din Pârneaora

Poiana Poieni este un loc în pădure, relativ mic, fără copaci - consecința defrișării masei lemnoase, acoperit cu iarbă din abundență, pe vechiul drum de țară de odinioară (azi din prundiș bine bătătorit), ce leagă localitățile Pârneaora (Srediștea Mică) și Mesiciul. Despre Sărbătoarea din Poiana Poieni – „Măialul” s-a scris puțin cu toate că în documentele scrise, care se păstrează în arhiva Bisericii Ortodoxe Române din Pârneaora, și care datează cu data de 2 mai, anul 1926, consemnate de preotul

local Alexandru Vărăgean, se evidențiază că are unele caracteristici ale renumitelor sărbători de pe Muntele Găina – Sărbătoarea Culesului de Vii și ale Recunoștinței Armideni. În scrisoarea preotului adresată în limba română Prea Sfințitului Arhimandit de la Mănăstirea din Mesici, acesta îl invită să participe la Sărbătoarea din Poieni, la acea dată, precizându-se că evenimentul va fi organizat de către Biserica Ordoxă Română din Srediștea Mică, și el personal, în intervalul orelor 8 – 17.

Sărbătoarea din Poiana Poieni sau „Măialul” este o moștenire a trecutului, petrecere câmpenească tradițională în cinstea primăverii, care poartă

continuare în pag. 38

Actualitate

In contextul inițiativei mai multor parlamentari români privind modificarea legii cetățeniei române, în sensul facilitării obținerii acesteia de către persoanele care își asumă identitatea românească, dar trăiesc în afara granițelor țării noastre, în 27 mai 2014 a fost organizat, la Palatul Parlamentului, un seminar menit să impulsioneze demersul respectiv. La eveniment au participat reprezentanți ai românilor din Serbia, Bulgaria, Republica Moldova-Transnistria, Maramureșul istoric, Ungaria și din alte țări, precum și oameni politici, ministrul delegat pentru românii de pretutindeni, reprezentanți ai Ministerului de Externe. Intenția inițiatorilor legii respective rezidă în a facilita și simplifica obținerea cetățeniei române de către conaționali noștri care "își asumă în mod voluntar identitatea națională românească, indiferent de statul în care aceștia își au domiciliul stabil".

"Am propus modificarea legii cetățeniei pentru a putea acorda posibilitatea românilor din teritoriile care nu au aparținut juridic României vreodată, cum ar fi, de exemplu, Transnistria sau Valea Timocului, Albania, Macedonia și așa mai departe, să își poată dobândi cetățenia română", a declarat senatorul Viorel Badea, unul dintre inițiatorii legii și vicepreședinte al Comisiei românilor de pretutindeni din Parlamentul României.

Acesta a adăugat că demersul respectiv este rezultatul consultărilor avute cu românii din jurul granițelor țării noastre, reprezentând practic o solicitare din partea acestora către decizionali români.

militează constant pentru drepturile minorității românești din Serbia de Răsărit, precum și Asociația Culturală „Dunărea” din Cladovo, condusă de Tihan Matasarevici, care s-a implicat activ în procesul de implementare a limbii române în unele școli din regiune. Dacă tot vorbim despre românii din Serbia, nu putem să nu amintim strădaniile

Cetățenia română - o datorie de onoare față de comunitățile istorice românești

De menționat că în expunerea de motive la inițiativa legislativă se precizează că „politica de acordare preferențială a cetățeniei pe criterii istorice nu este nici pe departe specifică României, ci poate fi regăsită atât în legislația unor state membre vechi ale Uniunii Europene, precum Franța, Spania, Germania și Marea Britanie, cât și în țări care au aderat mai recent la blocul comunitar, cum sunt Bulgaria, Polonia și Ungaria”.

Credem că această inițiativă este salutară și în contextul în care observăm în ultimii ani o activizare a unor comunități istorice românești din jurul granițelor României. Conștienți de identitatea lor, tot mai mulți români din Valea Timocului asumă explicit românitatea, dorindu-și, în mod firesc, pentru copiii lor, posibilitatea studierii limbii materne - a limbii române - în școlile de acolo. Mai mult, mediul asociativ românesc din regiunea amintită este tot mai activ, în ceea ce înseamnă realizarea de proiecte culturale, educaționale, artistice în beneficiul comunității.

Am putea aminti aici demersurile asociației Inițiativa Românilor din Serbia, condusă de Boian Barbutici, care

semnificative făcute de asociația Români Independenți din Serbia, condusă de dr. Dorinel Stan, în direcția editării și promovării la nivelul întregii comunități românești din țara vecină a revistei de cultură românească „Glasul Cerbiciei”, o remarcabilă platformă culturală și civică pentru intelectualitatea de limbă română. Observăm că societatea civilă românească din Serbia are perspective notabile de dezvoltare, iar pe viitor întrezărim o intensificare a colaborării dintre mediul asociativ românesc de acolo și reprezentanți ai societății civile din România.

Din perspectiva amintită, considerăm demersul realizat în vederea facilitării obținerii cetățeniei române de către conaționali noștri din jurul României și ca o datorie de onoare a statului român față de comunitățile istorice românești, care, așa cum am arătat, au păstrat, păstrează și vor păstra valorile, tradițiile și limba română, ca atribute ale identității românești.

Antoni Martin

Redactor șef-fondator: Dr Dorinel Stan; **Redactor adjunct:** Marin Gașpăr

Redactor tehnic: Gabriel Gașpăr; **Secretar:** Maria Pâslaru

Redacția: dr Trăilă Spăriosu, dr Mircea Măran, dr Juica Brândușa, dr Eufrozina Greoneanț, Ioan Ciama, Trăian Trifu Căta, Natalia Stan, Viorel Dolha, Tereza Gașpăr, Grațiana Cornea Lorent, Culita Vasilchici, Ramona Claudia-Coteanu și Cristian Cacovan;

Înregistrat la Agenția pentru Registre Economice, Republica Serbia, nr. **BU 9465/2010**

„Glasul Cerbiciei” apare sub egida **Românilor Independenți din Serbia;**

Adresa: Sterijina 68b, Vârșeț 26300; Tel: +381 13 834-125; +381 64 119-53-84

web: www.ris.in.rs; **e-mail:** romanii.independenti@gmail.com;

Tipografia: DISK, Vârșeț; **Tiraj:** 1.000; **ISSN:** 2217-8473; COBBIS.SR-ID 189115660

Români pentru români

RIS în acțiune

REORGANIZAREA ROMÂNILOR DIN SERBIA

**Înființarea și constituirea
organizațiilor locale a "Românilor
Independenti din Serbia"**

Asociația de interes obștesc "Românii Independenti din Serbia" (RIS), înființată în 2010, depune eforturi constante pe altarul păstrării ființei și spiritualității românești, în procesul dificil de reorganizare, înnoire și continuitate pentru a răspunde cu succes dezideratelor identitare (comunitare).

Noul număr (13) al revistei "Glasul Cerbiciei" aduce lumină nouă în conceptul publicației precum și o puternică axă de impact - ACTUALITATEA ROMÂNEASCĂ, care este necesară în cunoașterea, perceperea și prezentarea realității românești, trecut și prezent. Publicația tuturor românilor "Glasul Cerbiciei" devine manifest de actualitate, cultură și istorie a românilor din Serbia.

Procesul de reorganizare, atât de pronunțat în cadrul comunității românești din Serbia este în plină desfășurare, prin care se definesc și stabilesc interesele majore ale tuturor românilor din Serbia, când este vorba de reprezentare. Luând în considerare interesele fundamentale ale comunității românești, înființarea tainică a Asociației "Nădejdea" în numele CRS-ului, care n-a reușit relansarea în cadrul minoritar, un număr considerabil de filiale ale Comunității Românilor din Serbia au trecut la Asociația "Românii Independenti din Serbia", devenind organizații locale ale RIS-ului.

În acest context amintim filialele din Vârșet, Jamul Mic, Mesici, Pârneaora, Iablanca, Marcovăț... și paralel s-au constituit noi organizații locale ale RIS-ului în așezările românești, iar în unele procesul este în curs de desfășurare și constituire.

Asociația "Românii Independenti din Serbia" reprezintă obțiunea principală "Români pentru Români", când este vorba de alegerea și câștigarea Noului Consiliu Național al Minorității Naționale Române (CNMNR), manifestând convingerea în angajamentul asumat privind păstrarea și afirmarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a tuturor românilor din Serbia.

"Românii Independenti din Serbia" oferă soluții viabile în cadrul instituțional al statului în care trăim.

Biroul RIS

**Românii Independenti din Serbia
înființează organizații locale**

Sălcița

Asociația de interes obștesc „Românii Independenti din Serbia” (RIS) depune eforturi constante pentru menținerea și relansarea mediului asociativ românesc din Serbia, iar RIS-ul este un factor important în implementarea politicilor strategice de dezvoltare, avansare și promovare a identității și spiritualității românești pe întreg teritoriul Serbiei. Un proces de continuitate și reorganizare pentru a răspunde cu succes dezideratelor identitare de actualitate a românilor din Serbia și apărarea intereselor fundamentale.

În acest context, când societatea civică românească este blocată, procesul de înființare a organizațiilor locale RIS în toate așezările românești din Voivodina, respectiv Serbia de Răsărit este în plină desfășurare.

La inițiativa unui grup de tineri entuziaști din Sălcița (singura localitate românească din Voivodina unde n-a existat niciodată organizație locală sau filială cu prefix românesc), sălcițenii în seara zilei de 25 mai a.c. s-au adunat la Comunitatea Locală cu un singur scop și gând – înființarea Organizației Locale a „Românilor Independenti din Serbia”. În localitatea Sălcița trăiesc circa 200 de etnici români adunați pe lângă Biserica Ortodoxă Română și școală. Celor prezenți s-au adresat oaspeții din conducerea RIS-ului, Dr. Dorinel Stan (președinte), Marin Gașpăr (vicepreședinte), Maria Pâslaru (secretar) și Ionel Ivașcu (președintele Organizației Locale RIS din Iablanca), subliniindu-se importanța înființării organizației locale în ceea ce privește păstrarea identitară și spirituală pe aceste meleaguri, care îi sunt rolurile și obligațiile în privința desfășurării activităților.

Prin vot public s-a propus și ales conducerea Organizației Locale RIS din Sălcița, iar membrii au fost aleși în unanimitate: **Marcela Lagea** în calitate de președinte, **Sava Tiberiu** vicepreședinte și **Todor Vinu** – secretar.

Un nou început pentru localitatea Sălcița, unde românii s-au organizat și consolidat în realizarea obiectivelor și dezideratelor identitare.

Marcela Lagea

Voivodinț

Duminică, 25 mai a.c., la Voivodinț, localitate marcantă a românilor din Serbia, a avut loc ședința de constituire a organizației locale „Românii Independenți din Serbia” (RIS).

Aurora Jujici

În sala Comunității Locale din așezare, pe lângă Comitetul de inițiativă și un număr considerabil de cetățeni, celor prezenți s-au adresat reprezentanții conducerii RIS-ului, care au prezentat și evaluat situația în cadrul comunității, problemele majore și Strategia asociației „Prin cultură la identitate și spiritualitate”, care are drept obiectiv păstrarea și afirmarea identității românești în Serbia. Cu acest prilej a fost prezentată și distribuită publicația centrală a RIS-ului, revista de actualitate, cultură și istorie „Glasul Cerbiciei” (cele 12 numere tipărite până în prezent și o ediție specială).

Într-o atmosferă solemnă, s-a propus alegerea conducerii organizației RIS din Voivodinț. În unanimitate au fost aleși membrii conducerii organizației locale și anume: Învățătoarea **Aurora Jujici** – președinte, **Ioneaua Gadîșan** – vicepreședinte și educatoarea **Dendi Panciovan** – secretar.

Organizația RIS din Voivodinț este deschisă pentru toți românii din localitate, care doresc să contribuie la păstrarea identității naționale.

Până în prezent organizații locale RIS există la Vârșet, Jamul Mic, Grebenat, Mesici, Sân-Ianăș, Srediștea Mică (Pârneaora), Sălcița, Iablanca, Marcovăț, Sân-Mihai și Voivodinț, Kikinda, Sân-Mihai...

În următoarea perioadă, urmează înființarea organizațiilor locale RIS în toate așezările românești din Serbia unde nu există, respectiv, reorganizarea minorității și deconcentrarea instituțiilor românești.

Românii Independenți din Serbia își asumă angajamentul concret privind protejarea societății civile românești din Serbia, a destinului comunitar și reprezintă un factor de stabilitate și prosperitate al românilor din Serbia.

Nicolinț

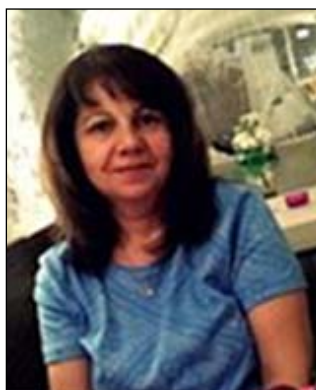
Un Comitet de inițiativă s-a întâlnit sâmbătă, 28 iunie a.c. la Nicolinț, în ședința de constituire a organizației locale „Românii Independenți din Serbia” ca urmare a eforturilor constante depuse de organizația de bază pe altarul păstrării identității și spiritualității.

În fruntea organizației locale „Românii Independenți din Serbia - Nicolinț” se află **Lorian Liuba**,

președinte, **Marcel Ambrus**, vicepreședinte, iar secretar **Loredana Pavici**. Membrii: **Dorel Pătrașcu** și **Ionel Cioloca**.

Românii Independenți din Serbia continuă acțiunea de înființare a organizațiilor locale și desfășoară o amplă acțiune de consolidare a mediului asociativ românesc și punerea la punct a organizațiilor RIS-ului locale la nivelul tuturor așezărilor românești din Voivodina, respectiv Serbia de Răsărit. Asociația civică se reorganizează în vederea apărării intereselor generale ale românilor din Serbia, participarea la alegerile pentru Consiliul Național al Minorității Naționale Române din Serbia, planificate în octombrie a.c.

Sân-Ianăș (Barice)

Ana Stanciu

În ședința electorală, ținută sâmbătă, 22 iulie a.c., au fost alese organele de conducere a organizației RIS în scopul păstrării identității și spiritualității. În Comitetul de conducere al organizației locale RIS din Sân-Ianăș au fost aleși: **Ana Stanciu Micșa**, președinte; **Eva Obradinovici**, vicepreședinte și **Ana Karaman**, secretar.

Plandiște

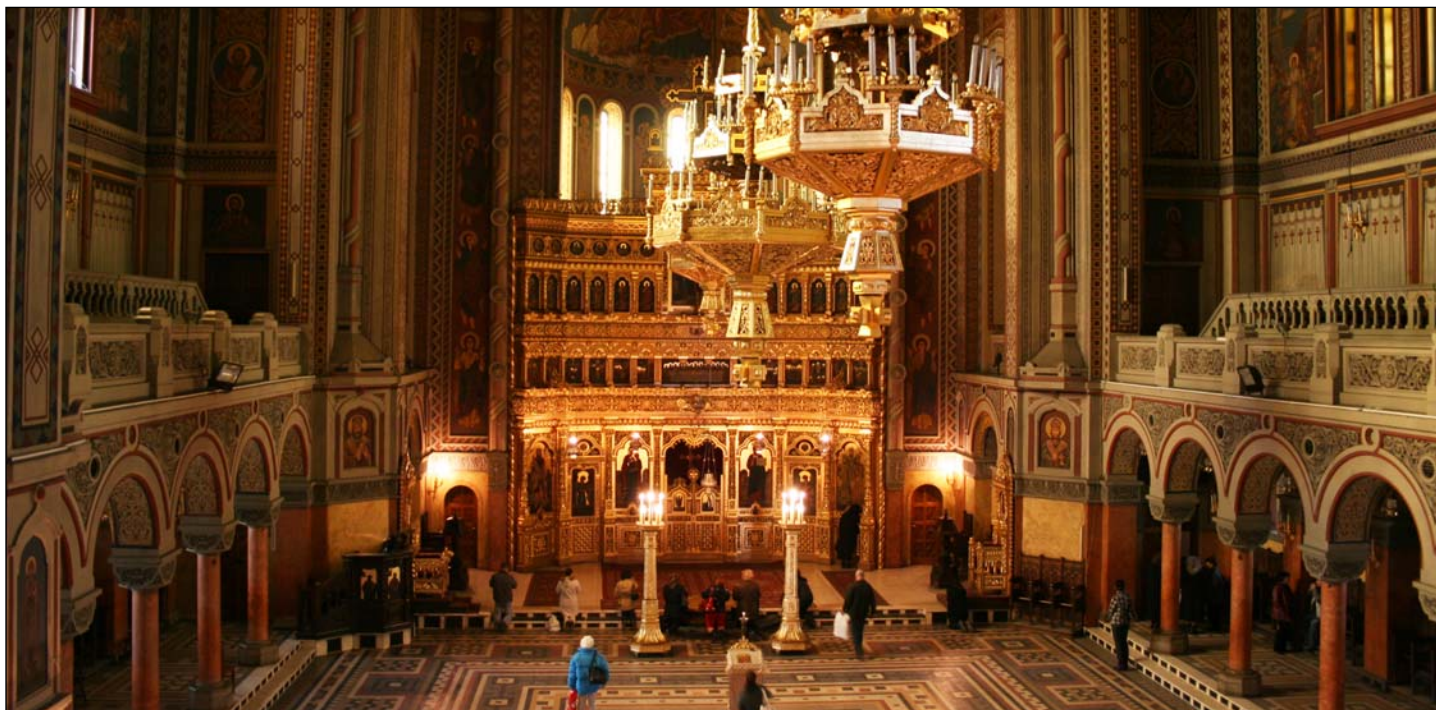
La Plandiște, conducerea organizației locale a Românilor Independenți din Serbia are următoarea componență: **Milan Micșa**, președinte; **Ema Oalge**, vicepreședinte și **Lucian Stan**, secretar.

În acest context, până în acest moment, pe lângă cele 14 organizații locale RIS, Comitetele de inițiativă mai există în localitățile: Vlaicovăț, Satu-Nou, Uzdin și Deliblata.

Numărul organizațiilor locale „Românii Independenți din Serbia” crește considerabil, iar românii din Serbia acordă tot mai mult sprijin, încredere și suport Platformei de Program și Strategiei „Prin cultură la identitate și spiritualitate”, respectiv Asociației „Românii Independenți din Serbia”. <

Milan Micșa

Liniște de catedrală

Scrie:

✙ **Daniil Stoenescu**

Episcop-Ioțitor al Daciei Felix

Avându-și izvorul în tăcerea evanghelică a lui Iisus dinaintea lui Pilat și rădăcina în isihia filocalică de pustiu, liniștea liturgică de catedrală cuprinde și exprimă pașii închinătorilor și genunchii rugătorilor, ecteniile clericilor și imnele corurilor, lacrimile de foc ale candelelor și norii de tămâie și mireasmă din cădelnițe, tăcerea icoanelor de pe catapeteasmă și glasul clopotelor din turle.

Liniștea de catedrală este tăcerea slujbelor și auzul gândurilor, bucuria intrării în Casa Tatălui și îmbrățișarea de care s-a învrednicit fiul risipitor. În liniștea de catedrală se aud cuvintele Mântuitorului din templu și rugăciunea vameșului din același templu. Fulgerele și tunetele tablelor legii, binecuvântarea euharistică a vasului cu mană cerească și frumusețea toiagului înflorit al preoției lui Aaron și al arhieriei lui Hristos, taina Evangheliei creștine de pe Sfânta Masă și a Potirului euharistie, temelia Antimisului și puterea Sfintei Cruci, rostul Liturghierului și nimbul de har și de lumină al Sfântului Chivot, predica Amvonului și dezlegarea scaunului de Spovedanie, citirile Analogului și așteptarea Tetrapodului, maiestatea prapurilor și mireasma raclelor, răbdarea lespedei și așteptarea pragului, bucuria și speranța treptelor și pomenirile de pe solee se regăsesc și se adună, se concentrează și se

condensează, se exprimă și se dezvăluie toate într-o clipă sau într-un ceas de liniște de catedrală. Liniștea de catedrală este rodul sfințirii templului lui Solomon din Ierusalim și condiția vedeniei serafimilor din templu de care s-a învrednicit proorocul Isaia. Liniștea de „catedrală” o căutau Sfinții Apostoli Petru și Ioan când se suiau după Cinci-zecime la templu ca să se roage în ceasul al nouălea (Faptele Apostolilor 3, 1). În liniștea de catedrală s-a ridicat cortul sfânt în pustiu, s-a zidit templul sfânt din Ierusalim, S-a descoperit Dumnezeu Sfântului Ilie la Horeb în adierea blândă și liniștită și S-a pogorât Duhul Sfânt în vuiet și în limbi de foc peste sfinții apostoli în foisorul cel de sus, la Cincizecime. În liniștea de catedrală a avut loc întâmpinarea Domnului de către dreptul Simeon și proorocita Ana în templu și tot în liniștea de catedrală se va pogori Noul Ierusalim din cer pe pământ la A Doua Venire a Domnului.

Aici descoperim împărăția lui Dumnezeu din noi

Răcoarea serii din rai și zăduful zilei din pilda lucrătorilor, Teofania de la Mamvri și Epifania de la Iordan, cutremurul de pe Golgota și din Dimineața învierii, asfințitul din Emaus și răsăritul de pe drumul Damascului, glasul de trâmbiță din insula Patmos și fulgerul Parusiei se adună și curg rază cu rază și strop cu strop în clepsidra liniștii de ca-

tedrală. Trâmbițele de la Ierihon și harfa Psalmilor, tunetele de pe Sinai și glasul arhanghelului, trâmbița lui Dumnezeu de la înviere și iarăși fulgerul de la Parusie, glasul proorocilor și predica apostolilor, mărturisirea evangheliștilor și tâlcuirea Sfinților Părinți umplu, precum un nor de pe Sinai, Tabor și Muntele Măslinilor, liniștea de catedrală. În liniștea de catedrală auzim, precum David, foșnetul urmelor pașilor Domnului prin vârful dumbrăvilor; Trisaghiionul biblic cântat de șerafimi și Axionul bizantin intonat de heruvimi. În liniștea de catedrală, Liturgia cosmică ar trebui să fie sesizată în toată profunzimea, intensitatea și altitudinea ei spirituală. Liniștea de catedrală este liniștea desăvârșită în care s-a zidit templul din Ierusalim, când nu s-a auzit nici un zgomot de ciocan sau lovitură de unealtă (cf. III Regi 6, 7).

Prin „tăcerea de o jumătate de ceas din cer” (Apocalipsă 8, 1), liniștea de catedrală face să se risipească și să nu mai rămână nici o „piatră pe piatră” (cf. Matei 24, 2) din zgomotul și vuietul lumii care împresoară sufletul omului de astăzi și aceeași liniște desface totodată rând pe rând toate pecetea și tainele lăuntrice ale acestuia. Liniștea de ca-

contemplație smerită carul de foc al profetului, pentru a fi transfigurați sau schimbați la față prin limba de foc apostolică a Duhului Sfânt de la Rusalii, după ce ne-am cuminecat cu Hristos la Cina cea de Taină și ne-am răstignit împreună cu El pe Golgota, pentru că să înviem tot împreună cu El, a treia zi, după Scripturi”(I Corin-teni 15, 4).

Adăpost pe marea vieții și a lumii

Liniștea de catedrală este rodul suflării și adierii Duhului care nu știi de unde vine și nici încotro merge (Ioan 3, 8), ci doar simți că-ți aduce și-ți lasă mireasmă de Eden în vasul de alabastru al sufletului, purtându-ți nădejdea înspre „râul și apa vieții, limpede cum e cristalul și care izvorăște din tronul lui Dumnezeu și al Mielului” (Apocalipsă 22, 1). Liniștea de catedrală îți poate fi la începutul vieții duhovnicești un adăpost, precum coliba lui Iona de la răsărit de Ninive, iar mai apoi asemenea unei colibe nefăcute de mână de pe Tabor, pentru ca în cele din urmă să-ți fie cu adevărat un Patmos în marea vieții și a lumii, pe care o vedem înălțându-se de viforul ispitelor în fiecare zi și aproape în fiecare ceas. Liniștea de catedrală o poți simți fie în taina chiliei, fie pe un vârf de munte, fie lângă un izvor curgător sau pe marginea albiei unui râu, fie în mijlocul unei grădini sau pe un drum de țarină printre flori de câmp, dar mai ales într-o smerită biserică de schit sau mănăstire, lângă o troiță sau într-un cimitir, în care se așteaptă darea lespezilor la o parte prin învierea cea de Apoi.

În liniștea de catedrală auzim ca niciunde bătaile inimii creației și „sunetul trestiei” avvei Arsenie din Pateric. Numai liniștea de catedrală te ajută să simți și să fii încredințat că și astăzi, în zilele prefacerii, Duhul lui Dumnezeu se poartă pe deasupra apelor, precum în zilele Facerii (1,2). ◀

„Liniștea de catedrală ne ajută să intrăm în camera cea mai dinlăuntru și să ne rugăm Tatălui în ascuns, descoperind împărăția lui Dumnezeu înlăuntru nostru (Luca 17,21).

Când liniștea de catedrală trece și ne pătrunde prin ușile cele încuiate ale sufletului, primim pacea lui Hristos, precum ucenicii în seara Duminicii de înviere. În liniștea de catedrală fecioarele înțelepte așteaptă cu candelile aprinse de credință, nădejde și dragoste venirea Mirelui la cea din urmă Epicleză a istoriei. În liniștea de catedrală, gândul rugător al minții este preot, aducând jertfa bineplăcută a lui Abel și jertfa bineprimită a lui Isaac.”

tedrală ne ajută să intrăm în camera cea mai dinlăuntru și să ne rugăm Tatălui în ascuns, descoperind împărăția lui Dumnezeu înlăuntru nostru (Luca 17, 21). Când liniștea de catedrală trece și ne pătrunde prin ușile cele încuiate ale sufletului, primim pacea lui Hristos, precum ucenicii în seara Duminicii de înviere, în liniștea de catedrală fecioarele înțelepte așteaptă cu candelile aprinse de credință, nădejde și dragoste venirea Mirelui la cea din urmă Epicleză a istoriei. În liniștea de catedrală, gândul rugător al minții este preot, aducând jertfa bineplăcută a lui Abel și jertfa bineprimită a lui Isaac. În liniștea de catedrală se pogoară și se înalță scara cerească a patriarhului, se aprinde rugul a-prins al legiuitorului, ne călăuzește stâlpul de foc al poporului ales și ne înalță întru

Societatea civică românească se unește

CENTRUL EUROREGIONAL PENTRU DEZVOLTAREA SOCIETĂȚII ÎN MEDIILE MULTIETNICE "IN MEDIAS RES" DIN PANCIOVA

Scrie:

Valentin Mic

Centrul Euroregional pentru Dezvoltarea Societății în Mediile Multietnice "In Medias Res" din Panciova a fost înregistrat oficial în 2 octombrie 2006, fiind fondat în 12 martie 2006 ca asociație nonguvernamentală, apolitică și nonprofit.

Țeluri de bază ale acestei asociații sunt promovarea și sprijinirea multiculturalității și multi-etnicității, afirmarea dialogului intercultural în mediile locale, perceperea și acceptarea diversităților, precum și soluționarea pe cale pașnică a problemelor și conflictelor. Această formă de asociere a reieșit din necesitatea avansării colaborării între locuitorii de etnie română, precum și între apartenenții diferitor comunități etnice și confesii, a soluționării anumitor probleme în cadrul acestora, precum și abordarea în comun a problemelor sociale și generale de importanță majoră pentru dezvoltarea mediului în care trăiesc. Prin intermediul proiectelor pe care le realizează, Centrul a stabilit

dialog și o colaborare bună cu numeroase organizații, asociații și instituții ale comunităților etnice din regiune, cu unitățile autoguvernării locale și cu multe instituții competente pentru aplicarea legilor și prescripțiilor. În același timp, Centrul desfășoară o activitate bogată cu asociațiile civice, organizațiile și instituțiile din țările vecine.

Prin intermediul proiectelor noastre comune și prin multe activități am pus temeliile unor direcții de viitor și ale acționării în comun la rezolvarea problemelor importante pentru întreaga comunitate și pentru ridicarea standardelor de viață în orașul Panciova și în Banatul de Sud. Centrul a realizat, derulat și implementat numeroase proiecte, dintre care amintim: "E dreptul dumneavoastră să știți", proiect privind implementarea uzului oficial al limbilor și grafiilor.

Centrul Euroregional pentru Dezvoltarea Societății în Mediile Multietnice "In Medias Res" din Panciova din anul 2008 organizează manifestări pe 21 Februarie – Ziua Limbii Materne.

În colaborare cu ziarele locale „Novoseljanski novi list” din Satu-Nou și „Dolovac” din Doloave, acest centru a inițiat publicarea paginilor în limbile comunităților etnice din aceste localități, redactând în mod gratuit paginile în limba română. De asemenea a sprijinit și periodicul „Renașterea” din Satu-Nou.

Centrul Euroregional a fondat în anul 2007 Charta „PRO FUTURO” („Pentru viitor”), care se conferă indivizilor, instituțiilor și organizațiilor de pe teritoriul Orașului Panciova care au merite pentru avansarea multiculturalității, interculturalității și multietnicității. Charta se decernează în fiecare an la 9 Mai – Ziua Europei.

În anul 2007, membrii noștri au reprezentat Orașul Panciova la Festivalul Interbalcanic „Împreună în Europa” de la Constanța (România), precum și la Simpozionul internațional organizat de Asociația „Rastko” din Timișoara, în cadrul Proiectului „Banaterra” (2008). Ne mândrim și cu faptul că „In Medias Res” este singura organizație din Serbia care se ocupă cu păstrarea și cultivarea culturii și tradiției aromânilor ca componentă a poporului român. În acest context, în anul 2007 am fondat Departamentul pentru păstrarea și dezvoltarea culturii și tradiției aromâne, care este unul dintre cele mai active departamente.

În cadrul Centrului Euroregional funcționează și Departamentul pentru dialogul intercultural al tinerilor, al cărui scop este să ajute tinerii la încadrarea lor în crearea activităților culturale și a altor activități creatoare, precum și participarea lor la diferite ateliere, tabere internaționale, seminarii și întâlniri ale tinerilor, respectiv acțiuni bazate pe voluntarism. Încă de la înființarea sa, în cadrul Centrului „In Medias Res” funcționează Departamentul pentru Dezvoltarea Relațiilor Interetnice.

În anul 2008 a fost fondată și activitatea editorială și, pe lângă deja amintita carte »Aromânii din Banatul de Sud«, a fost publicată traducerea în limba sârbă a romanului „Mona” de Eugenia Bălțeanu, publicat în limba română la Editura „Libertatea” și laureat cu Premiul „Cartea Anului”, decernat de Editura „Libertatea”. De asemenea a fost publicat și volumul de reportaje „Nomazii din Balcani” de Weiss și Thompson, tradus din limba engleză și încă câteva cărți despre aromâni.

Începând din anul 2009 organizăm „Atelierele de limba română și dialectul aromân cu elemente de cultură și civilizație”, pe care le organizăm cu sprijinul Departamentului Politici pentru Relația cu Românii de Pretuțindeni unde cetățenii învață gratuit limba română și dialectul aromân (trei grupe) proiect implementat în anul 2012 în Serbia de Răsărit, ca prima școală neformală românească în această zonă. Acest Atelier s-a implementat din toamna anului 2013 și în localitatea Glogoni unde au fost înscriși 30 de școlari.

Centrul a organizat numeroase prelegeri cu tematică diferită, ca de exemplu, prelegerea și expoziția de fotografii „Mănăstirile și bisericile de pe insulele din Marea Egee” ale arhitectului Aleksandar Nikolin, la Casa etno din Torac (în 2008);

apoi prelegerea și proiecția video a lui dr. Rastko Aleksandrov sub genericul „Pe urmele aromânilor” (în 2007), la Muzeul din Panciova.

Centrul a avut reprezentant în Consiliul pentru Relațiile Interetnice din orașul Panciova. De asemenea, colaborează cu mai mulți cercetători științifici, profesori universitari, instituții științifice și culturale, organizații nonguvernamentale similare, agenții informative...

Membri ai Centrului Euroregional sunt nume consacrate ale ziaristicii din Banatul de Sud și Voivodina, juriști, economiști, lingviști, politologi, etnologi, studenți, cadre didactice, scriitori..., dar, înainte de toate, ei sunt entuziaști care doresc să facă lucruri pozitive și bune pentru mediul în care trăiesc și pentru comunitatea română căreia aparțin.

Recent, la Vârșet „In Medias Res” a semnat Protocolul de colaborare cu Asociația civică „Românii Independenți din Serbia”. ◁

PROTOCOL DE COLABORARE

Încheiat azi, 13 februarie 2014 între:

Românii Independenți din Serbia, cu sediul la Vârșet, reprezentată de președintele dr. Dorinel Stan și
Centrul Euroregional pentru Dezvoltarea Societății în Medii Multietnice „In Medias Res”, cu sediul la Panciova, reprezentată de președintele Valentin Mic

Art. 1 Expunerea de motive

1.1. Având în vedere situația și complexitatea problemelor majore cu care se confruntă minoritatea românească în Serbia, tendințele culturale și de perspectivă ale românilor din Serbia;
 1.2. Conștientizând necesitatea Unității românești în Serbia, precum și importanța colaborării, respectiv asocierii mediului asociativ românesc;
 1.3. Cele două asociații, Românii Independenți din Serbia și In Medias Res, au convenit să acționeze în comun privind păstrarea identității și spirituale asigurarea unei formule larg reprezentative la nivel minoritar, instituțional și civic;

Art. 2 Obiectivele Protocolului

2.1. Stabilirea elaboratului de ocrotire a patrimoniului spiritual și material al românilor din Serbia, afirmarea identității și spiritualității românești, apărarea intereselor tuturor românilor din Serbia în vederea înființării unității românești;
 2.2. Avansarea și aprofundarea relațiilor sectorului civic românesc din Serbia cu organele de stat și din România, precum și cu alte organisme interne și internaționale;
 2.3. Refacerea și organizarea minorității naționale române în Serbia;
 2.4. Inițierea, derularea și organizarea în comun a unor programe/proiecte și reciprocă a acțiunilor de interes comun organizate de cele două asociații românești;
 2.5. Susținerea Strategiei Culturale „Prin cultură la identitate și spiritualitate”, elaborată de Românii Independenți din Serbia (RIS);
 2.6. Colaborarea dintre organizații, dezvoltarea unor bune practici care să faciliteze schimbul reciproc și permanent de promovare a valorilor specifice identitare;

Societatea civică românească se unește

ASOCIAȚIA CIVICĂ "RESPECT"

Dezideratul asociației - promovarea și dezvoltarea relațiilor de bună vecinătate și prietenie între poporul român și sârb

Scrie:

Remus Berlovan

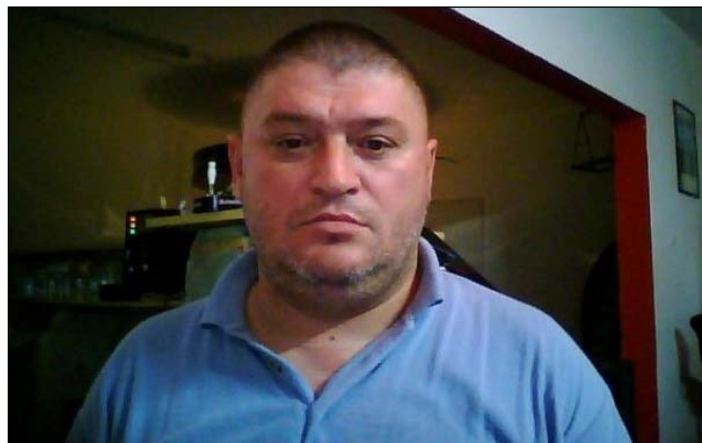
Asociația civică "Respect" a luat ființă pe 12 noiembrie 2011, la inițiativa unui grup de entuziaști. La baza înființării organizației au fost dezideratele promovării și dezvoltării relațiilor de bună vecinătate și prietenie între poporul român și sârb, precum și diversitatea etnică, culturală și sociologică a celor două popoare.

În calitate de președinte al Asociației civice "Respect" a fost ales Lavinel Muncian din Sân-Mihai. Asociația pledează pentru avansarea și exercitarea drepturilor fundamentale ale minorității, păstrarea tradiției, limbii, culturii și religiei ambelor popoare.

În acest context, în vederea realizării țelurilor și obiectivelor propuse, se planifică publicarea documentelor privitor la colaborarea istorică între cele două state vecine și prietene, cunoașterea reciprocă prin diverse forme de activitate cu tineri și copii în vederea extinderii colaborării dintre cele două state, pledează pentru păstrarea valorilor istorice, culturale și spirituale a poporului român și sârb, etc.

O realizare marcabilă a Asociației civice "Respect" este punerea în scenă a unei piese de teatru, tradusă din limba sârbă în limba română de membrii asociației cu care s-a prezentat la I Festival de Teatru, organizat la Grădinari (România) și se planifică punerea în scenă a încă trei spectacole traduse în limba română din limba sârbă.

Paralel, se planifică și punerea în scenă a pieselor de teatru românești în limba sârbă, cu scopul apropiării spectatorilor

Lavinel Muncian, președintele "Respect"

români de spectatorii sârbi, respectiv literatura contemporană română și literatura contemporană sârbă. La ora actuală se fac demersurile pentru deschiderea unui club menit membrilor asociației, care sunt în jur de 500, majoritatea din Serbia, dar și din România.

Reprezentanții asociației participă la manifestări și întâlniri cu prilejul sărbătorilor locale și evenimentelor tradiționale din așezările românești din Serbia și se planifică colaborarea cu localitățile sârbești din România. Referitor la acest subiect, asociația facilitează înfrățirea localităților din Serbia și România și deschiderea filialei asociației în România. În Planul și Programul de activitate este prevăzut organizarea excursiilor pentru tinerii din România și Serbia, cunoașterea, dezvoltarea și promovarea valorilor perene ale culturii celor două popoare.

Pe 23 mai a.c., Asociația "Respect" și Asociația de interes obștesc "Românii Independenți din Serbia" au semnat Protocol de colaborare. ◁

PROTOCOL DE COLABORARE

Art. 1 – Părțile Protocolului de Colaborare

Încheiat azi, 23 mai 2014, între:

1. **Românii Independenți din Serbia**, cu sediul la Vârșet, Sterijina 68b, reprezentată de președintele Dr. Dorinel Stan și
2. **Asociația Respect**, cu sediul la Alibunar, Trg Slobode 20, reprezentată de președintele Lavinel Muncian

Art. 2 – Obiectivele Protocolului

- 2.1 Cele două asociații au convenit să colaboreze, schimb de informații și asociere în vederea realizării scopului, obiectivelor și dezideratelor comune.
- 2.2 Dezvoltarea relațiilor mediului asociativ-românesc și de afaceri din Serbia și instituțiile românești și sârbești, respectiv cu organele de stat din România și
- 2.3 Colaborarea, implementarea și derularea unor proiecte comune la nivel local, regional și de interes obștesc.
- 2.4 Refacerea și reorganizarea minorității naționale române în Serbia.
- 2.5 Păstrarea identității și spiritualității românilor din Serbia.

Art. 3 – Rolul părților

- 3.1 Colaborare deschisă, egalitate, transparență și libertate în ceea ce privește atitudinea, pozițiile și punctele de vedere ale asociațiilor.
- 3.2 Punerea în practică a prezentului Protocol, în conformitate cu legile în vigoare și cadrul juridic.
- 3.3 Prezentarea, popularizarea și mediatizarea activităților celor două asociații, eventualelor acțiuni comune în baza Protocolului pe site-urile asociațiilor și în revista tuturor românilor din Serbia „Glasul Cerbiciei”.

Art. 4 – Durata Protocolului

- 4.1 Prezentul Protocol de colaborare se încheie pe o perioadă nedeterminată și poate fi completat cu acordul scris al părților.
- 4.2 Prezentul Protocol va înceta prin acord comun, ori prin renunțarea unilaterală a acestora.

Art. 5 – Dispoziții finale

- 5.1 Cele două asociații pot colabora și cu alte organizații și instituții în vederea atingerii obiectivelor prezentului Protocol.
- 5.2 Prezentul Protocol s-a semnat la Vârșet, astăzi 23 mai 2014, în două exemplare originale, câte unul pentru fiecare parte.

Românii Independenți din Serbia
Dr. Dorinel Stan, președinte

Respect
Lavinel Muncian, președinte

H.P.C.
R.I.S.
VREAC

ALIBUNAR

În focar

DOUĂ EVENIMENTE LA PANCIOVA
Societatea civică românească se regroupează și reorganizează pentru alegerea noului CNMNR

Prima masă rotundă a fost organizată la Donji Milanovac (Timoc), iar cea de-a doua masă rotundă a mediului asociativ românesc din Serbia privind alegerea noului Consiliu Național al Minorității Naționale Române (CNMNR), organizată de Inițiativa Românilor din Serbia (IRS), desfășurată la sediul Centrului Euroregional „In Medias Res” din Panciova, vineri 11 aprilie a.c., s-a transformat într-un moment istoric.

S-a consemnat o prezență importantă a reprezentanților societății civice românești, respectiv participarea „Inițiativei Românilor din Serbia”, președinte Boian Barbuțici, „Românilor Independenți din Serbia”, președinte Dr. Dorinel Stan, Asociația pentru Cultura Românilor „Dunărea”, președinte Tihan Matasarevici și Centru Euroregional pentru Dezvoltarea Societății în Medii Multietnice „In Medias Res”, vicepreședinte și coordonator Svetlana Nikolin, care s-au reunit cu prilejul mesei rotunde pe tema „Alegerile pentru Consiliul Național al Minorității Naționale Române din Serbia”. La eveniment, în calitate de invitați au participat Alexandru Petruț, atașatul cultural și secretarul II al Ambasadei României la Belgrad, reprezentantul Centrului Cultural „Cărașul”, mijloacele de informare și alții.

Nemulțumirea acută a românilor privind funcționarea CNMNR este tot mai pronunțată,

deoarece activitatea instituției supreme se rezumă la împărțirea mijloacelor financiare după placul grupăției care conduce organismul, dar în vederea asigurării voturilor la alegeri, și se țin de cuvânt să nu facă nimic palpabil și evident în beneficiul românilor, ci doar al grupăției.

Discuțiile reprezentanților societății civice au fost axate pe posibilități de colaborare a organizațiilor din Voivodina, respectiv Serbia de Răsărit, cooperarea și pregătirile pentru alegerile CNMNR, care voi avea loc în toamna acestui an.

Liderii asociațiilor cărora urmează să li se alăture și alte organizații cu prefix românesc, care nu sunt sub sechestru și nu sunt instrumentele formațiunilor politice, continuă negocierile pentru soluționarea, alcătuirea și formarea unei liste unice, reprezentative pe Timoc și Voivodina, bucurându-se de suportul tuturor românilor din Serbia.

Sâmbătă, 12 aprilie a.c. la primăria orașului Panciova a fost organizată o Conferință de presă, referitor la situația actuală în cadrul comunității românești, perspectivele de viitor și alegerea Noului Consiliu Național Român.

Mediul asociativ românesc din Serbia depune eforturi constante și reprezintă opțiunea principală a „Românilor pentru Români” în vederea câștigării alegerilor din cadrul CNMNR – 2014. <

Marcovăț

Gheorghe Nicolaieviciu - învățător care întreaga sa viață a consacrat-o învățământului și culturii

Chemarea și misiunea de dascăl a fost înțeleasă de Gheorghe Nicolaieviciu drept muncă dedicată pregătirii elevilor săi pentru viață, precum și progresului cultural al minorității române. S-a născut în 8 aprilie 1913, la Marcovăț, din tata Nicolae Nicolaieviciu și mama Maria Ianas. Tatăl lui Gheorghe a fost conducătorul corului bisericesc din Marcovăț, a cântat la flaută și fluier. De la tata a moștenit dragostea față de muzică. Primele trei clase a școlii primare învață în satul natal, apoi continuă școala elementară și o termină la Comoriște (România).

Se înscrie la Școala Normală din Timișoara, pe care a absolvit-o în anul 1934. Ca învățător a funcționat în mai multe localități cu populație românească, având rezultate excepționale atât în domeniul învățământului, dar mai ales pe tărâm cultural-artistic. Mai întâi a fost numit învățător în satul natal - Marcovăț, unde a funcționat din 1 februarie 1937, până în 15 decembrie 1942. Aici conduce corul și este iubit de săteni. Din 16 decembrie 1942 până în 13 octombrie 1949, a funcționat la Râtișor. În satul Râtișor desfășoară o bogată activitate culturală, fiind și dirijor de fanfară.

El se împotrivește măsurilor luate de regim, care forța pe țărani să se organizeze în cooperative, confiscându-le cerealele și maltratându-i, iar alții au fost condamnați la închisoare. Învățătorul Gh. Nicolaieviciu, pe motive politice, a fost condamnat la închisoare, unde a petrecut da la finea anului 1949 până în anul 1953. Fiind eliberat din închisoare, din 1 octombrie 1953 și până în 31 iulie 1954, lucrează în calitate de casier la Teatrul Român din Vârset. A fost atașat de această instituție românească și s-a dovedit foarte sânguinos.

Câștigând încrederea autorităților școlare, din nou este încadrat în învățământ și numit în mica localitate Mesici, unde a predat din 27 august 1954 până în 31 iulie 1955. După un an de zile este transferat în localitatea Nicolinț, devenind și director al acestei instituții școlare. Aici a desfășurat o activitate cultural-artistică bogată, având sub conducerea sa un cor mixt foarte valoros, cu un număr mare de membri. În cei cinci ani de activitate a lăsat o amprentă mare și numele lui a rămas în memoria sătenilor.

Perioada din 1 septembrie 1995 până în 31 august 1960, a fost marcată de succese pe tărâm

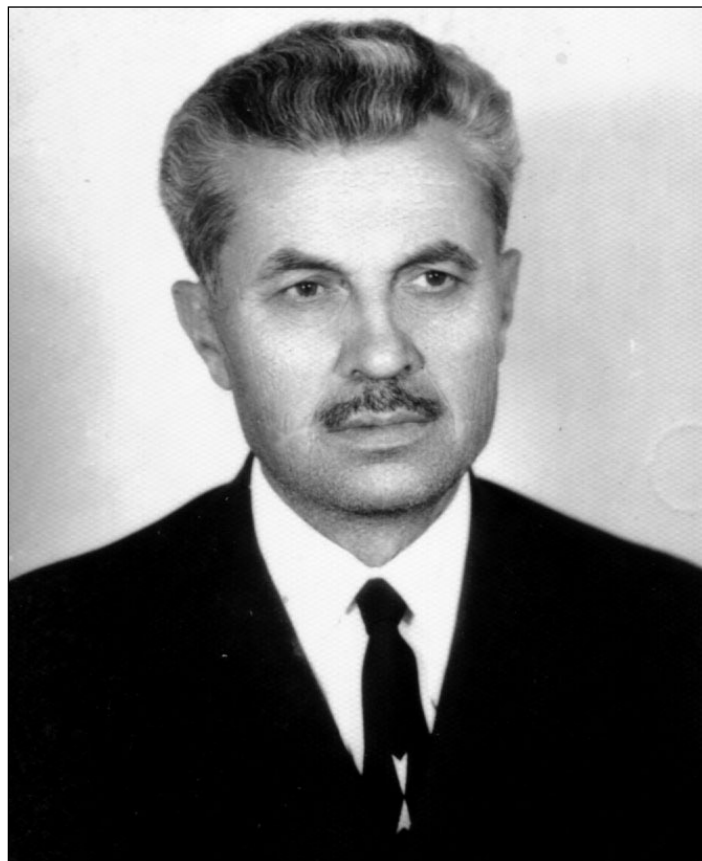
cultural-artistic, afirmare datorită învățătorului Gh. Nicolaieviciu.

Continuarea activității pedagogice și culturale la Vârșeț

Din 31 august 1960 până-n 1973 Gh. Nicolaieviciu îndeplinește funcția de pedagog la Internatul Școlii de Agricultură din Vârșeț, fiind și adjunctul directorului acestei instituții. În Vârșeț se încadrează în Societatea Cultural-Artistică „Petrul Albu” (azi „Luceafărul”). Împreună cu Gheorghe Velici pregătește corul acestei societăți, având o experiență vastă.

Corul mixt a fost apreciat și s-a afirmat la numeroase manifestări organizate în Vârșeț, dar și în alte localități. Un mare merit revine învățătorului Nicolaieviciu pentru reînființarea corului bisericesc. El a pregătit răspunsurile la Sf. Liturgie și a condus corul mai mulți ani, fiind urmat în calitate de dirijor de Damaschin Banda, originar din Marcovăț, care a fost instruit tot de Gh. Nicolaieviciu.

Se poate constata că învățătorul Nicolaieviciu, în toate localitățile în care a funcționat, a fost foarte activ în viața cultural-artistică, a muncit ca dirijor de cor sau fanfară, cu multă strădanie și talent muzical. Tradiția culturală moștenită de la tatăl său, dragostea pentru arta muzicală Gh. Nicolaieviciu o transmite nepotului său, Sorin Boleanțu, cunoscut acordeonist bănățean, conducător și dirijor de orchestră populară din Satu-Nou. Dânsul sprijină și ajută corul bisericesc din localitate. Interesant de constatat că Sorin a transmis dragostea de muzică fetiței sale Teodora, care deja s-a prezentat și afirmat ca instrumentistă la vioară și ca solistă vocală. Iată că tradiția și dragostea de muzică se transmite din generație în generație, începând cu Nicolae Nicolaieviciu, apoi urmând cu Gheorghe Nicola-

Gheorghe Nicolaieviciu

ieviciu, nepotul lui, Sorin Boleanțu și cele două fiice ale acestuia, Teodora și Cristina Boleanțu. Muzica și cântecul contribuie la menținerea și supraviețuirea noastră a românilor de pe aceste meleaguri. Învățătorul Gheorghe Nicolaieviciu a decedat în ziua de 12 iulie 1995, la Vârșeț. Urmașii lui sunt vrednici de numele lui și continuă munca pe tărâm cultural-artistic cu același entuziasm manifestat de înaintașii lor. ◀

Sorin
Boleanțu
din Satu-Nou

Site-ul „Românilor Independenți din Serbia” - www.ris.in.rs

Scrie:

Marin Gașpăr

Vorbim de un site reușit, cu un echilibrul potrivit de categorii, culori și informații

Internetul, simplu spus, este o rețea globală de computere conectate între ele. Când vă conectați la internet, aveți acces la World Wide Web, care este asemenea unei biblioteci cu pagini de informații la nivel global. În prezent, internetul reprezintă una dintre sursele importante care ne ușurează activitatea. Și-a făcut loc în viața noastră și în fiecare zi își lasă amprenta. Fie că avem nevoie de o simplă informație, sau dacă avem nevoie de a cumpăra ceva, socializare sau, pur și simplu, de a ne informa. În nișa ziarelor, radiourilor, televiziunilor apar tot mai multe site-uri, iar aici se înscrie și site-ul Asociației Civice “Românii Independenți din Serbia” (RIS) inițiat în primăvara 2012.

Având în vedere că informațiile furnizate pe acest site sunt interesante și utile pentru filonul românesc din Serbia (găsindu-se pe site informații, în exclusi-

vitare, despre comunitatea românească din Serbia), suntem mândri că s-a depășit cifra de 60.000 de vizitatori, ceea ce este un motiv de a face un scurt bilanț reușitei site-ului de a anima vizitatorii prin design și conținut. Site-ul Românilor Independenți din Serbia este cel mai vizitat, cu cea mai mare audiență în Serbia în rândul comunității românești.

Site-ul, la momentul de față, conține 720 de articole găsite în 14 categorii (arhiva, arhiva fotografiilor vechi, asociațiile românești din Serbia, documente, foileton, interviuri, istorie și cultură, noutăți, românii din Serbia, opinii, universal ortodox și video arhiva).

Design-ul site-ului **www.ris.in.rs** este adecvat, contrastul culorilor este unul echilibrat, iar claritatea și simplitatea dau putere site-ului și siguranța că vizitatorul nu se va pierde într-un tumult informațional. Este un site care nu obosește ochii, informația de care avem nevoie poate fi identificată fără prea multe probleme și, cu siguranță, câștigă la capitolul operativitate.

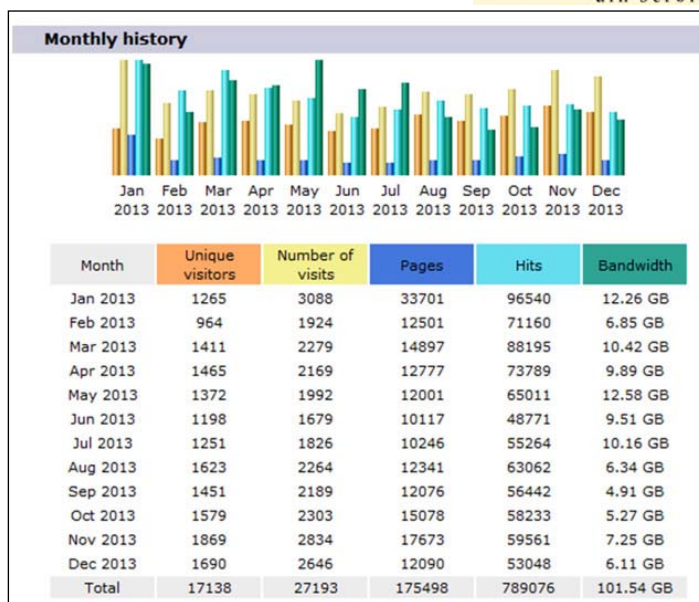
Spațiul acordat publicității este unul mic, nu apar texte sau imagini statice sau în mișcare care ar irita utilizatorul. Anul trecut (graficonul nr. 1), putem vedea că site-ul RIS a fost accesat de 17138 cititori,

unii de mai multe ori, având un total de 27193 de vizite.

În graficonul nr. 2 se poate vedea detaliat câți vizitatori au accesat site-ul Românilor Independenți din Serbia, câte pagini au fost vizitate, câți kb de material s-a descărcat de pe site și multe altele.

Și în graficonul nr. 3 sunt prezentate țările de unde site-ul www.ris.in.rs a fost vizitat. Se subînțelege, cele mai multe vizite sunt din Republica Serbia, apoi România, Moldova, Germania... Cu mult mai puțini vizitatori au fost din alte state pe care nu le-am introdus în graficon precum Irak, Sudan, Avganistan etc.

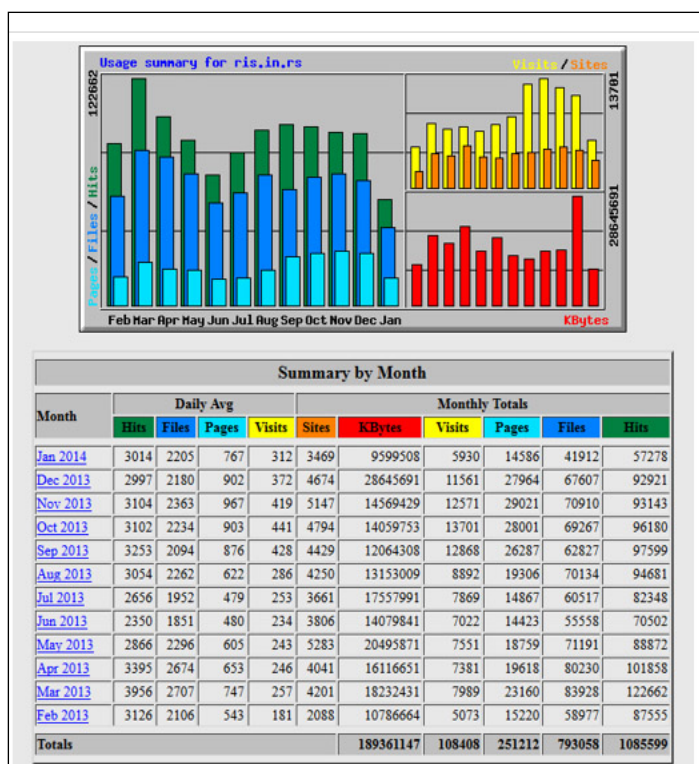
În final, vorbim de un site reușit, cu un echilibrul potrivit de categorii, culori și informații. ◁

Graficon 1

Graficon 3

Graficon 2

CATEGORII

- Arhiva
- Arhiva fotografiilor vechi
- Asociațiile românești din
- Serbia
- Documente
- Foileton
- Interviuri

"ROMÂNII INDEPENDENȚI DIN SERBIA" ÎN PARTENERIAT CU FUNDAȚIA DE ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR „GHEORGHE MUNTEAN” DIN CLUJ-NAPOCA AU ÎNȚIAT UN PROIECT EDUCAȚIONAL INTERNAȚIONAL

Limba, obiceiuri, tradiții în Banatul istoric

Scrie:

Maria Pâslaru

Vechile tradiții și obiceiuri românești în spațiul numit "Țara Banatului" s-au cultivat, păstrat și transmis încă din cele mai vechi timpuri, ceea ce denotă conviețuirea noastră milenară pe aceste meleaguri la început de Carpați.

Aici, în apropierea Cuvinului a fost reședința Ducatului Vlad, primul Ducat român din istoria românilor. Primele forme organizate de activitate culturală a românilor din Serbia au fost "Corurile Plugarilor", înființate în a doua jumătate a secolului al XIX-lea în toate așezările românești, de regulă de învățători și preoți care au fost purtătorii vieții culturale la țară. Paralel cu activitatea corală, apar și tarafurile bănățene care cultivă muzică autentică românească cu precădență bănățeană și ardeleană din zona de munte sau de pustă.

Majoritatea localităților cu populație românească și mixtă aveau un cor, respectiv taraf de lăutari, orchestre lăutărești, iar cele mai cunoscute și cele-

bre au fost: Taraful lui Durain, Buligani, Doina și altele.

La începutul secolului al XX-lea, în această parte a Banatului i-a naștere formațiunile muzicale cunoscute sub denumirea de "FANFARE". Prima fanfară s-a înființat la Coștei în anul 1910 instruită de celebrul dirijor Iosif Micu. Specific românilor din Serbia este că în fiecare localitate populată de români a exista și există o fanfară care în mare parte a contribuit la păstrarea tradițiilor și obiceiurilor românești și care și-a păstrat funcția, rolul și importanța care a avut-o în faza incipientă pentru comunitate.

Dumineca în satele românești din Voivodina s-a organizat "Hora în Sat", iar fanfara a concertat la evenimentele marcante, Rugă, la toate manifestările culturale și religioase, chiar și la înmormântări.

Azi, formațiunile muzicale care cultivă melosu popular își desfășoară activitatea muzicală un număr de circa 15 fanfare care anual se prezintă la "Festivalul Fanfarelor din Banat". Este un festival unic pentru români, o adevărată sărbătoare a muzicii instrumentale românești.

În perioada postbelică se înființează societățile culturale, căminele culturale care preiau rolul primordial la păstrarea identității și spiritualității.

Astfel, toate formele de activitate (corul, fanfara, folclorul, orchestra, teatrul) intră în cadrul societăților culturale care se înființează în toate localitățile românești. Amintim aici: S.C.A. "Avram Iancu" la Srediștea Mică, S.C. "Mihai Eminescu" la Coștei, S.C. "Doina" la Râtișor, Căminul Cultural "1 Mai" Vladimirovaț etc.

Tot în această perioadă se înființează Festivalul de Cântec și Muzică populară românească care se organizează anual mai bine de jumătate de veac, iar mai târziu sub auspiciile Comunității Românilor din Serbia (CRS) condusă de Ion Cizmaș, se înființează Festivalul Copiilor de Cântec și Folclor, Colindele Neamului, la care participă un număr însemnat de participanți, oaspeți și iubitori ai cântecului și folclorului românesc.

Viața teatrală i-a impuls în deceniu cinci al secolului trecut, când se înființează "Zilele de teatru ale Românilor din Voivodina", la care participă amatorii din diverse localități, în medie se prezintă 6-8 piese de teatru la o ediție.

O altă tradiție care datează din anul 1932 când a fost inaugurat, este pelerinajele de la fosta mănăstire românească din Pârneaurea pe 13-14 Septembrie, cunoscută în popor ca "Ziua Crucii" – pelerinajul tuturor românilor din Serbia. Pelerinajul a persistat încercărilor timp de opt decenii la care a fost supus atât în perioada regimului totalitar și nu numai. An de an, enoriașii din întreg cuprinsul Banatului, în trecut și din România, urcă și coboară dealul Srediștei pentru a participa la pelerinaj, pentru a fi mai aproape de Dumnezeu. Patru ani mai târziu (1936) la Seleuș, în zona de pustă a Banatului, la **Izvorul Tămăduitor** a fost inaugurat pelerinajul pentru românii care se găsesc la distanțe mare de Srediștea Mică.

Românii din Serbia, n-au moștenit drepturile, ci practic le-au câștigat în ciuda tuturor divergențelor și opunităților timpurilor de mult opuse. În concluzie, românii din Serbia și-au păstrat indentitatea națională în primul rând datorită numeroaselor activități cu caracter cultural, manifestărilor de amploare cu caracter românesc care se organizează anual și la care participă un număr însemnat de participanți, iar în timpurile noi și numeroși oaspeți, invitați atât din țară cât și din străinătate.

Deci, românii din Voivodina sunt un model pentru conaționalii noștri din jurul României când este vorba de cultivarea frumoaselor tradiții și obiceiuri românești pe care cu mare strădanie transmitem generațiilor de mâine care vor fi purtătorii și păstrătorii frumoaselor tradiții și obiceiuri românești. ◀

Ecouri internaționale

Publicația „Glasul Cerbiciei” în catalogul Asociației Jurnaliștilor Români de Pretutindeni

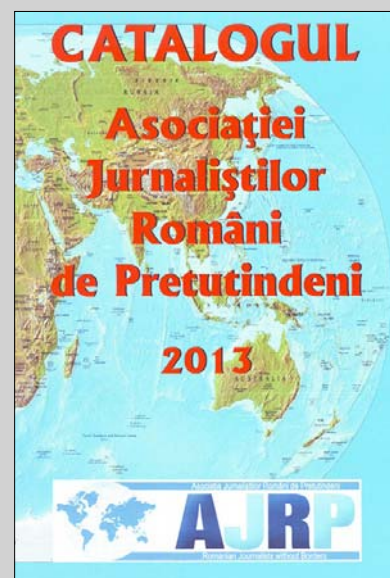
Recent, Asociația Jurnaliștilor Români de Pretutindeni (AIRP) a realizat „Catalogul Asociației Jurnaliștilor Români de Pretutindeni”, care este o apariție originală și este primul astfel de Catalog până în prezent care a văzut lumina tiparului. Asociația IRP s-a constituit în 2011 având sediul central la Montreal (Canada) și reunește jurnaliștii români din toate colțurile lumii. În Catalog sunt prezentate cele mai importante publicații ale românilor de pretutindeni, din Republica Moldova, Izrael, Statele Unite ale Americii, Canada, Ungaria, Italia, Noua Zelandă, Grecia, Ucraina, Australia, Belgia, Austria, Cehia, Germania, Olanda și Serbia.

Din Serbia, singura publicație prezentată în Catalog este revista de actualitate, cultură și istorie a românilor din Serbia „Glasul Cerbiciei”, editată și fondată de asociația „Românii Independenți din Serbia” (RIS).

Indiferent că revista nu este sprijinită, respectiv promovată în presa scrisă românească din Serbia de insti-

tutuțiile instituționale românești (CPE „Libertatea” și ICRV), deoarece politica fondatorului – Consiliului Național Român (CNMNR) este să ruineze mediul asociativ românesc din Serbia, să-l ignore, iar în baza unor calcule politice și interese meschine să mențină perdeaua de fum pe scenă cu jocul de lumină și umbră controlat. Dar, publicația tuturor românilor din Serbia, „Glasul Cerbiciei” dă glas, nu doar românilor din Serbia, ci și românilor de pretutindeni, este apreciată și promovată în lume, deschizându-se noi și noi orizonturi, parteneriate, colaborări și perspective. În acest context, DPRRP a început să sprijine publicația.

„Românii Independenți din Serbia” acționează cu cerbicie în beneficiul tuturor românilor, ceea ce se așteaptă și de la Noul Consiliul Național Român. ◀

Parteneriat educațional

Elevii din Sărcia,
coordonator învățătorul
Daniel Ursulescu

“Românii Independenți din Serbia” în parteneriat cu Fundația de Etnografie și Folclor „Gheorghe Muntean” din Cluj-Napoca au inițiat un proiect educațional internațional

Scrie:

Prof. Coteanu Ramona Claudia

Recent, la Muzeul Satului din Timișoara a început delurarea proiectului educațional „Noi ducem tradiția mai departe”, organizat de Fundația de Etnografie și Folclor „Gheorghe Muntean” din Cluj-Napoca în parteneriat cu asociația de interes obștesc a românilor din Serbia „Românii Independenți din Serbia” (RIS), respectiv școlile partenere. La Timișoara, pe lângă gazdele de la Școala Gimnazială nr. 13, au participat elevii și cadrele didactice de la Colegiul Tehnic „Dimitrie Leonida” din Timișoara, Școala Generală „Gheorghe Munteanu” din Sălaj, Școala Gimnazială din Cernesti (Maramureș), iar prin intermediul asociației „Românii Independenți din Serbia”, elevii români de la Școala Generală „Ivo Lola Ribar” din Sărcia.

Cu acest prilej, s-au prezentat obiceiuri și tradiții ale zonelor de proveniență în cadrul programului

destinat Festivalului Etniilor din Banat, în complexul Muzeului Satului Bănățean, unde s-au organizat atelierele pentru elevi și profesori. În cadrul programului au fost vizitate obiectivele turistice ale orașului Timișoara. Acest proiect urmează să fie organizat anual, iar anul viitor s-a stabilit ca localitatea Cernesti (Maramureș) să organizeze ediția a II-a. Cadrele didactice implicate în realizarea proiectului au fost: Maria Contiș, Romana Coteanu, dr Dorinel Stan (președintele RIS), Diana Fărcaș, Anca Boga, Codruța Bontila, Mihaela Leja și Daniel Ursulescu.

Toți participanții au primit diplome, cărți și cadouri din partea gazdelor. Delegația RIS-ului, în discuțiile cu directorul Colegiului „Dimitrie Leonida”, Marius Huzoin, au stabilit noi punți și parteneriate de colaborare, astfel urmează să fie prezentată și lansată revista tuturor românilor din Serbia „Glasul Cerbiciei” la Timișoara și Arad, simpozioane internaționale la Vârșet și Timișoara. <

PROIECT EDUCAȚIONAL

„Noi ducem tradiția mai departe...”

Prof. Coteanu Ramona Claudia,
Școala Gimnazială Cernești, Maramureș

Motto:

„...datinile, proverbele, muzica și poezia sunt arhivele popoarelor, iar cu ele se poate constitui trecutul lor îndepărtat. Căci nu există bucurii mai de preț ca a avea de cuget și simțire inclusă și păstrată cu sfântă grijă de-a lungul vremurilor în adâncul sufletului românesc, al moșilor și strămoșilor.”

ALEXANDRU VLAHUȚĂ

ARGUMENT

Începund cu anul școlar 2013-2014 vom desfășura proiectul educațional „Noi ducem tradiția mai departe” în parteneriat cu Fundația de Etnografie și Folclor „Gheorghe Munteanu” din Cluj-Napoca, Români Independenți din Serbia și Școlile partenere. Ne vom cunoaște între noi (copii, cadre didactice și părinți), vom spune ce și cum vom face, vom afla ce și cum fac alții, vom schimba și impresii... într-un cuvânt: se vor lega prietenii!

„Parteneriatul educațional” pornește de la ideea că partenerii au un fundament comun de acțiune și un principiu al reciprocității, ceea ce le permite să-și unească eforturile spre atingerea unui țel comun, țel ce derivă din moto-ul propus de coordonatorii proiectului. Tradiția zonei în care locuim trebuie cunoscută și de copii, ei fiind cei care au datoria să o păstreze și să o ducă mai departe. În centrul activității noastre este copilul, deoarece: „copilul este floarea cea mai de preț a omenirii care trebuie îngrijită cu multă pasiune și dăruire pentru a crește în toată splendoarea ei”. Prin aceste proiecte instituțiile partenere își doresc să valorizeze talentele artistice ale copiilor, să dezvolte relații care să dăinuiască în timp, să lege tradiția de contemporanitate.

Inițiativa acestui proiect a fost legată de încrederea în forțele proprii, de comportamentul de căutare, de punere a vechilor concepte în contexte noi, de transformare a lumii, de capacitatea de acomodare cu depășire prin originalitate. Ne dorim ca proiectul să își continue existența și sperăm că va avea rezultate frumoase de-a lungul timpului, și cu alte generații de copii care să marcheze prin creațiile lor evoluția școlii, aceasta fiind deschisă pentru toți cei care au nevoie de educație. În opinia noastră educația nu este un privilegiu pentru câțiva, ci este un drept al tuturor, încheind cu mesajul:

„Nu renunțați la idelurile voastre, oricât de greu ar fi să le transformați în realitate”

Vizite

Învățătorii din Arad la Vârșeț

Vineri, 23 mai a.c., orașul Vârșeț, centrul istoric al românilor din Serbia, a fost vizitat de un grup de peste 20 de învățători din cercul pedagogic Arad, în frunte cu Viorel Dolha, președintele AGIRO (Asociația Generală a Învățătorilor din România și din jurul României), un foarte bun cunoscător și prieten al românilor din Serbia.

Cu acest prilej s-au întâlnit cu reprezentanții Asociației „Români Independenți din Serbia”, iar președintele RIS, Dr Dorinel Stan a înmănat oaspeților din Arad ultimele numere ale revistei de actualitate, cultură și istorie a românilor din Serbia „Glasul Cerbiei”, s-a discutat despre problemele acute cu care se confruntă românii din Serbia, perspectivele de viitor și procesul în curs de desfășurare al reorganizării în cadrul minoritar.

Au fost vizitate obiectivele culturale și istorice ale orașului, iar împreună cu reprezentanții „Românilor Independenți din Serbia” și însoțiți de învățătoarea Aurelia Crăiete, s-a vizitat Consulatul General al României la Vârșeț, unde Cosmin Lotrean, consulul general a făcut o prezentare succintă a Consulatului, urându-le oaspeților un bun venit la Vârșeț.

Ultimul popas a fost Școala Generală „Olga Petrov Radišić” din Vârșeț, secția în limba română, iar o doamnă de la Teatrul de Stat din Arad a făcut o demonstrație de activitate interactivă cu tehnici pedagogice din domeniul dramaturgiei cu elevii din ciclul primar din Vârșeț.

Într-o atmosferă solemnă, s-au schimbat opinii și practici pedagogice cu cadrele didactice de la secția în limba română din Vârșeț, punându-se la cale proiecte de parteneriat. ◀

Eminescu printre contemporani și printre noi

„Numai poetul
Ca paseri ce zboară
Deasupra valurilor
Trece peste nemărginirea timpului
În ramurile gândului.”

Cu emoții firești încerc să arunc puțină lumină asupra unor detalii din viața și opera poetului Mihai Eminescu, la aniversarea a 153 de ani de la nașterea sa, astăzi 15 ianuarie 2003, zi pe care o simt ca o sărbătoare de înălțare sufletească. Mi-e teamă, vorba lui Arghezi că "... Nu poate să ajungă vorba până la el, fără să-i supere tăcerea."

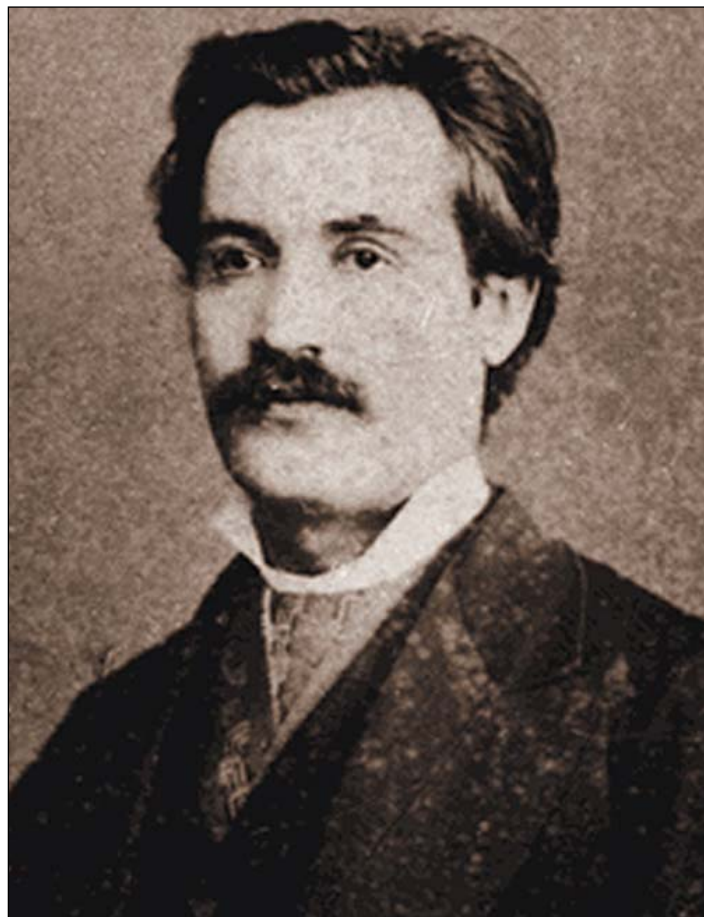
Arghezi a mai afirmat că: "Într-un fel Eminescu e sfântul preacurat al ghiersului românesc...". În miraculoasa lume a poeziei a intrat la vârsta de 16 ani, când, într-o broșură a publicat poezia *La mormântul lui Aron Pumnul*, semnând M. Eminovici, elev privatist. În același an a tipărit în revista "Familia" redactată de Iosif Vulcan la Budapesta poeziile: *De-aș avea...*, *Din străinătate*, *La Bucovina*, *Speranța*, *Misterele nopții*, semnate M. Eminescu. În următorii ani, în "Familia" i-au mai apărut: *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*, *La Heliade*, *La o actriță*, *Amorul unei marmure...*

Interesant se prezintă faptul că în capitala Ungariei a fost susținută și prima teză de doctorat cu tema *Viața și opera lui Mihai Eminescu* (autor Elie Miron Cristea, 1868–1939 – care a fost primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române).

În anul 1869, Eminescu s-a înscris la Universitatea din Viena, unde i s-a oferit șansa de a-și însuși o vastă cultură universală, ocazie benefică pentru poet, unde a cunoscut-o și pe Veronica Micle.

În drum spre Viena, "Mecca tinereții sale", Eminescu a poposit cam 2-5 săptămâni la Praga, unde s-a fotografiat (în atelierile celebrului Jan Tomas), rămânând posterității imaginea unui tânăr de o aleasă frumusețe, cu păr bogat, fruntea luminată, privirea pătrunzătoare...

La Viena a petrecut 5 ani. Aici a scris și cele mai frumoase poezii de dragoste și a contribuit din plin la făurirea societății „România Jună”, care a pregătit *Serbările de la Putna din 1871* (și pentru care Poetul a scris poezia *Doina* dar nu a mai citit-o la acele manifestări).

Din 1870 îi apar poezii în "Convorbiri literare" de la Iași, publicație a societății "Junimea".

Prima poezie publicată în "Convorbiri literare" a fost *Venere și Madonă*, urmându-i *Epigonii* ș.a. Legătura dintre Eminescu și Cercul „Junimea” a realizat-o Titu Maiorescu, adevăratul Mecenna al Poetului, care i-a acordat o bursă pentru studii, mai precis pentru un doctorat în filosofie, la Berlin, necesar pentru cariera universitară.

La Berlin, Eminescu a petrecut între 1872–74. A revenit în 1874 la Iași, unde a fost director al Bibliotecii Centrale Universitare. A fost un timp și revizor școlar (1875–1876) pentru județele Iași și Vaslui. La o consfătuire cu învățătorii l-a cunoscut pe Ion Creangă, de care l-a legat apoi o prietenie sinceră până la sfârșitul vieții.

Eminescu a fost și gazetar, redactor la revista "Timpul" din București, între anii 1876–1883. Perioada aceasta a fost una foarte grea pentru perfecționistul care avea o mare responsabilitate pentru cuvântul scris. S-a îmbolnăvit de o boală psihică de care nu s-a mai vindecat. Și-a trăit după 1883, încă 6 ani, agonia personală, plecând din lumea cu dor în cea fără dor pe data de 15 iunie 1889.

Luceafărul, poemul în care este prezentată, într-o manieră artistică inedită, soarta sublimă și tragică, în același timp, a omului de geniu pe pământ, a Creatorului de valori artistice ieșite din

comun, a fost publicat în 1883, la cei 35 de ani ai lui Eminescu. Tot în acel an, 1883, Titu Maiorescu i-a tipărit volumul de *Poezii*.

Dorul ("dorul, al doilea suflet ce-a dat Dumnezeu românului" vorba lui Alecu Russo) după Eminescu l-am simțit și îl simțim de când existăm ca minoritate etnică, în spațiul voivodinean (de mai bine de opt decenii) nu numai în zilele când îl aniversăm sau comemorăm pe Poet. Încercăm să-i facem cunoscută opera elevilor și tinerilor din școlile cu limba de predare română de la noi, la cursurile obligatorii, dar mai ales în activitățile extrașcolare, care au avut, într-o perioadă, un larg ecou în localitățile cu populație românească din Voivodina. Va trebui, în perioada următoare să revenim la manifestările care au popularizat viața și opera poetului nostru național.

Eminescu se predă, la noi și la nivel universitar. Regretatul profesor Radu Flora a ținut, pe timpuri, cu studenții săi de la Facultatea de filologie din Belgrad, săptămânal, câte o oră de interpretări din poezia lui Eminescu.

La Școala cu opt ani din Uzdin (căreia i s-ar potrivi foarte bine să-i poarte numele lui Mihai Eminescu), tradițional se organizează manifestarea "Trebuiau să poarte un nume" (după titlul poeziei lui Marin Sorescu), la 15 ianuarie, dedicată vieții și operei lui Mihai Eminescu. La cea de-a XIV ediție a ajuns manifestarea "Eminescu în durată eternă", organizată de către profesorul de limba română și poetul Olimpiu Baloș împreună cu colectivul școlii cu opt ani de la Torac, oamenii de cultură din localitate, oaspeți din alte medii.

La Vârșeț, la Societatea cultural-artistică "Luceafărul", la 24 ianuarie se aniversează ziua de naștere a Poetului Mihai Eminescu și Unirea Principatelor din 1859.

Aceste manifestări trezesc un viu interes printre conaționalii noștri, dar și printre cei cu care conviețuim și care ne respectă valorile. În programele de radio și televiziune în limba română de la Novi Sad se relatează pe larg de la manifestările amintite, precum și în săptămânalul "Libertatea" i se dedică un spațiu convenit lui Eminescu. Revista "Lumina" la fel contribuie la cunoașterea aprofundată a operei poetului, publicând studii critice despre valoarea ei artistică, educativă... inclusiv contribuții ale unor distinși intelectuali din Basarabia și din România.

Volumul de versuri ale lui Eminescu, de fapt poezie antumă, în selecția lui Radu Flora, precum și cartea Din lirica clasicilor români, tipărite prin anii 50 ai secolului trecut au popularizat poezia lui Eminescu în mediul cultural românesc de la noi. Participarea elevilor de la Liceul din Vârșeț la câteva ediții ale Olimpiadei naționale de limba română "Mihai Eminescu" în România a trezit un interes deosebit printre tinerii noștri, fiind și potrivit mediatizată în mijloacele noastre de informare, în

limba română. A rămas în frumoasă amintire o emisiune "Tele-Club" a Programului în limba română a Televiziunii Novi Sad, redactată de Florina Vinca, împreună cu acești elevi și profesorul lor Ion Berlovan din anul 1995 (dacă am reținut bine anul, poate fi chiar și 1996).

La Coștei își desfășoară activitatea în ultimii ani, două societăți culturale care-i poartă numele marelui nostru poet: una se numește *Mihai Eminescu*, cealaltă *Eminescu*. În localitate există și un bust al Poetului, donat de Liga pentru Unitatea Culturală a Românilor de Pretutindeni, condusă de prof. dr. Victor Crăciun. Și la Uzdin, în centrul localității, este amplasat bustul lui Mihai Eminescu, donat de aceeași asociație din România.

Tradus în peste 60 de limbi vorbite în întreaga lume, Eminescu a fost tradus și tălmăcit și în limba sârbă de către prof. dr. Radu Flora (*Ka zvezdi*, Zrenjanin, 1983), precum și de către Ileana și Milan Nenadić (*Scrisorile, Luceafărul*) – să-i menționez doar pe aceștia.

Țin neapărat să amintesc o antologie tipărită în Croația: *Antologija svjetske ljubavne poezije*, autor Nikola Miličević, Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb, 1968, unde la p. 295 este publicată poezia lui M. Eminescu, *Daleko sam od tebe / Departate sunt de tine*, tradusă de August Kovačec.

"Ultimul mare romantic al literaturii universale" și-a manifestat din plin energia sa creatoare pe parcursul a doar 17 ani. Ce ar fi putut realiza dacă trăia mai câteva decenii rămâne un mister.

Opera lui Eminescu a fost evaluată timp de un veac și câteva decenii de către renumiți exegeți din întreaga lume. O stimă deosebită am față de frații noștri din Basarabia și Bucovina (astăzi în Ucraina) precum și pentru "Profesorii de Eminescu" de la Universitățile din București, Timișoara, Cluj-Napoca, Iași... aparte față de editorii operei postume, dar și a celei tipărite în timpul vieții. Cu dorul permanent de Eminescu, pe care trebuie să-l citim și recitim, să-l cităm și recităm cât mai mult, căci ne va fi de folos, să fim mândri de valorile culturale exponențiale ale neamului nostru românesc. Să ne cultivăm limba maternă, "cel mai de preț dar pe care l-am moștenit de la înaintași".

Va trebui să ne cunoaștem istoria națională, așa cum a fost ea, cu bună credință, dar și să tragem concluzii, de care să ținem cont, în perioada următoare.

D. Panaitescu, Perpessicius, cel care și-a dedicat întreaga viață editării operei lui Eminescu, l-a numit pe Mihai Eminescu „Poetul de pe Culme, la treptele căruia pelerinii din trecut, ca și cei din viitorul lirismului nostru, vor îngenunchia întru eternitate”.

Ne reculegem și ne regăsim în fața valorilor noastre perene românești, oriunde ne-am găsi: acasă sau în altă parte. ◀

Conf. univ. dr. Ileana Magda

Studiul de paleogenetică (II)

Bust de dac - cea mai mare statuie din întreaga galerie Chiaramonti a Vaticanului care numără peste 800 de sculpturi greco-romane

Nu suntem urmașii Romei!

Ceea ce a bulversat, probabil, cel mai mult spațiul media românesc în cursul anului 2012, a fost studiul de paleogenetică realizat în Germania de domnul Prof. univ. dr. Alexander Rodewald, directorul Institutului de Biologie Umană și Antropologie al Universității din Hamburg, și doamna Dr. Georgeta Cardoso, cercetător științific biolog, specialist în genetică.

În timp, aceste populații s-au amestecat între ele. Apoi, Roma Imperială a dus o politică agresivă de amestecare a populațiilor în interiorul Imperiului. Astfel, dacă ne referim doar la capitala Roma, constatăm că avea un număr important de cartiere etnice – cartierul grecesc, evreiesc, hispanic ș.a.m.d.

Nu în ultimul rând, pentru aproape 1.400 de ani, între 476, anul căderii Romei și 1861, anul unificării Italiei, Italia nu a existat ca stat național, această perioadă fiind marcată de o serie de invazii și strămutări de populații. Cu alte cuvinte, istoria peninsulei italiice este marcată de trei etape esențiale în care populațiile cu rădăcini tracice s-au amestecat cu celelalte, diluându-și semnificativ contribuția etnică în acest spațiu.

Iată că, privind din această perspectivă, orice aparentă contradicție dispare, deoarece putem înțelege de ce astăzi, deși o parte dintre italieni, în special cei din nord, se mai înrudesesc genetic cu populațiile care au locuit în spațiul carpatic acum 2.500 – 5.000 de ani, populațiile României și ale Italiei, în ansamblul lor, se înrudesesc genetic foarte puțin.

În concluzie, rezultatele studiilor de paleogenetică sunt întărite de izvoarele istorice, iar mesajul final este cât se poate de limpede: nu noi suntem urmașii Romei, ci o parte dintre italieni sunt urmași ai tracilor!

Cu toate că acest studiu de paleogenetică are o importanță uriașă în stabilirea adevărului istoric, cu toate că concluziile lui sunt extrem de folositoare interesului național, instituțiile statului român și forurile academice și universitare românești care au căderea să îl cerceteze, îl ignoră cu o impardonabilă indiferență!

Fiind curios să aflu dacă autorii studiului au fost contactați de reprezentanții statului român sau de vreo instituție academică ori universitară care să își arate, în mod oficial, interesul pentru acesta, i-am întrebat atât pe doamna Dr. Georgeta Cardoso, cât și pe domnul Prof. Alexander Rodewald, despre o astfel de posibilitate. Răspunsul a fost NU! A existat o

singură situație în care cineva de la Academia Română a dat un telefon vorbind despre o posibilă expunere pe această temă, dar apelantul nu a mai dat niciun semn de viață după aceea... În rest, tăcere maximă. Și atunci apare fireasca întrebare: cui slujesc reprezentanții Statului Român din politică, cercetare sau învățământ?!...

Sunt trei concluzii mari născute din acest studiu de paleogenetică, concluzii care vin în sprijinul păstrării integrității teritoriale a României, în folosul restabilirii adevărului istoric și a recuperării demnității poporului român:

1. Conform rezultatelor studiului de paleogenetică, poporul român se dovedește a fi continuatorul populațiilor de acum 2.500 – 5.000 de ani și locuitorul de drept al acestor meleaguri, un lucru extrem de important, astăzi, când pretențiile revizioniste maghiare încep din nou să se amplifice.

2. Faptul că această cercetare confirmă dovezile istorice care ne spun că romanizarea Daciei nu a

fost posibilă și nu s-a produs, că suntem un popor mai vechi, continuator al „nemuritorilor” daci, este un motiv de mai mare mândrie națională decât acela de a fi rezultanta unei etnogeneze formate ca urmare a unei presupuse împreunări a femeilor dace cu un amestec multiethnic de coloniști și soldați ai Imperiului Roman.

3. Nu în ultimul rând, confirmarea surselor istorice care spun că romanii aveau la rândul lor rădăcini tracice, nu face decât să ne mărească și mai mult respectul față de adevăratele noastre rădăcini, cele traco-geto-dacice, să ne redea și mai mult demnitatea națională furată! ◀

<http://www.rbnpress.info>

De evidențiat:

A existat o „bulă” (ordin papal) care se adresa armatelor austro-ungare prin care se ordona ca tot ce ține de civilizația dacilor să fie transportat la Vatican, dacă putea fi transportat, fie distrus, dacă nu putea fi transportat.

Vaticanul a recunoscut că peste zece mii de obiecte din Dacia au ajuns la Roma, dar că s-au pierdut în negura timpului. Se explică astfel puținele dovezi care se mai găsesc astăzi în România.

Rusia, la fel, deține dovezi extraordinare în arhivele KGB. Din 1934 până la mijlocul anilor 50 echipe de istorici și arheologi ruși coordonați de KGB, având sprijinul armatei sovietice au efectuat cercetări complexe în Crimeea, Ucraina și Republica Moldova. Rezultatele cercetărilor lor nu s-au pierdut.

Dac - Muzeul Louvre

135 de ani de la marea Răscoală timoceană

S-au împlinit 135 de ani de la marea Răscoală timoceană, această luptă a fost cea mai sinceră dorință de libertate exprimată printr-o jertfă istorică a oamenilor de pe aceste meleaguri.

Răscoala a reprezentat voința unui neam creștin, binecuvântat prin tradiții și obiceiuri sacre, punând în evidență elementul autentic vlah, românesc. Această flacăra aprinsă în Timoc reprezintă, poate, primul pas către libertatea românilor obținută în anul 1877.

În perioada 20.30 iunie 1876, a izbucnit, între orașul Vidin și râul Timoc, pe pământul actual al Bulgariei, așa-zisa Răscoală timoceană. Au participat cinci naționalități: români, bulgari, sârbi, ruși și muntenegreni. Luptele s-au dus în satele: Gânzova (Gânzovo), Novesăl (Nove Selo), Alvadgii (Maior Uzunovo) și Florentin din Timocul bulgăresc.

La răscoală s-au adunat țărani din optsprezece sate: Racovița,

Rachitnița, Cosova, Dgon Ferat, Bregova, Novosăl, Gânzova, Vârf, Bălei, Florentin, Deleina, Ciungurași, Alvadgii, Ciorcălina, Negovanovți, Isăn, Tianovți și Smârdan. Dintre aceste sate, paisprezece sunt locuite de români și patru de bulgari. Răscoala s-a declanșat la 28 iunie când armata (3 500 de soldați) din Negotin (Serbia) a trecut râul Timoc. Armatei sârbești i s-au alăturat și unii patrioți bulgari, care au venit în Serbia prin România. La 29 iunie 1876, armata sârbească s-a retras de pe câmpul de luptă. Pe 30 iunie, răsculații au fost înconjurați de brigada lui Osman Pașa, precum și de corpul de oaste al garnizoanelor din Vidin și din Rusciuc (format din 10 000 de soldați turci, cerchezi și tătari).

Pregătirea a început cu ajutorul Comitetului Revoluționar din Vidin condus de Episcopul Partenie Velichi. Încă din iarnă, apostolul Stoian Zahariev din regiunea Vrața l-a trimis la Vidin pe adjunctul său, Gheorghe Apostolov

pentru a pregăti zona dintre Vidin, Kula și Belogradgic pentru răscoală. Cu ajutorul acestuia, în perioada martie – aprilie au fost adunate din Vidin și trimise la București, 400 de lire aur. Răscoala nu a izbucnit imediat datorită faptului că, în așteptarea războiului cu Serbia, în zona Vidinului a fost concentrată armata lui Osman-Pașa.

În Bregova și Novo Selo, un rol important în pregătirea răscoalei l-au avut camarazii lui Vasile Cancea-Levschi, dascălul Ion Ciolaca, Dumitru Vasco, Țani Topciata, Marin Petrov, Gheorghe Țancov, Atanasie Velizarov și Petru Mircea Logofătov.

La 20 iunie 1876 Serbia a început războiul împotriva Turciei, iar armata acesteia din urmă a fost grupată la graniță în dreptul orașului Zaicear. Încă din prima zi Osman-pașa a cucerit satul Izvorul Mare (Velichi Izvor), locuit de bulgari emigrați din zona Teteven.

În noaptea de 25-26 iunie, un grup de rebeli sub comanda lui L.

Ostoici au forțat granița de pe râul Timoc. Lor li se alătură locuitorii din satele de pe Valea Timocului: Deleina, Coilova, Zlocutea, Cernomașita și din acest motiv i se mai spune și Răscoala Timoceană. Conduși de preotul Stancu din Bregova, serbii s-au grupat pe dealul Halvagii. În ziua de 27 iunie, însoțită de Liuben Karavelov, o ceată formată din 240 de persoane sub conducerea lui Todor Todorov Velcov și a comandatului rus Aleksandăr Zaudrik Filipovici a trecut Timocul lângă Bregova și și-au stabilit tabăra la Craina, între satele Bregova și Gânzova. Aici au primit ordin de la L. Ostoici să se îndrepte spre Novo Selo și să-l cucerească.

A doua zi 28 iunie, ceata ajunge la Novo Selo, unde Todor Velkov proclamă începutul răscoalei. Din satele românești Bregova, Balei, Vârf și altele, s-au adunat 220 răsculați conduși de Mihail Nechiforov Popov ce avea recomandarea lui Todor Velcov. În aceeași zi, cele doua cete au respins armata otomană ce venea dinspre Dunăre. Ceata românilor răsculați, ce primise sprijinul dorobanților lui Costa Luca, atacă armata turcă repliată în satul Florentin, pe care o înfrâng și cuceresc satul, având și ajutorul unui grup de călăreți români florentineni.

Atacul rapid al cetelor românilor și bulgarilor răsculați împreună cu unitățile serbe, l-au determinat pe Fazâl-pașa, ce sosise de la Rusciuc la Vidin, să ia măsuri. Astfel, el a trimis imediat o parte a soldaților turci împotriva armatei serbe și a cetei lui Ivan Petcov – Vârtopecianina, ce se aflau la Halvagii.

Cere apoi ajutor lui Osman-pașa, aflat la Zaicear, iar acesta pe 29 iunie își trimite întreaga divizie împotriva răsculaților. În aceeași zi, are loc o nouă luptă cu turcii lângă Gânzova, la care participă și Stancu Anghel Marinov, născut în acest sat, cu ceata lui formată din români din zona Negotinului.

Români din labucovăț
(Serbia) în costume
populare

Cetele lui Todor Todorov Velcov și Mihail Nechiforov Popov au fost trimise să apere flancul stâng la Novo Selo.

În ziua de 30 iunie 1876, armata lui Fazâl-pașa, cu un efectiv de 10.000 de soldați atacă forțele serbe și ceata lui Ivan Petcov – Vârtopecianina care sunt nevoite să se retragă de pe dealul Halvagii spre Bregova, fără a mai putea să-i anunțe pe Todor Todorov Velcov, Stancu Anghel Marinov, Costa Luca și Mihail Nechiforov Popov, care se aflau cu cetele lor lângă Novo Selo.

În ultimul atac al turcilor, desfășurat la Trimbreg și Țarina, au fost uciși 800 de răsculați, iar 20 de prizonieri au fost spânzurați în piața satului Novo Selo.

Ca urmare a răscoalei, 18 sate din jurul Vidinului, din care 15 românești, au fost arse de către turci, iar 1000 de răsculați au fost uciși, decapitați, capetele lor fiind înfipite în pari în orașul Vidin.

După răscoală, satele participante au fost jefuite și arse. Populația a fugit în România și în Serbia. Peste 15 000 de emigranți care, după amnistia de iarnă, s-au întors în locurile lor natale, unde și-au construit bordeie de pământ. După înăbușirea răscoalei învățătorul Ion Ciolac este spânzurat în târgul Diiului împreună cu alți români timoceni din Bor și Zlot. România a trimis o ambulanță, treisprezece medici și trei farmaciști la Cladova, unde personalul român a îngrijit mii de

răniți. În același an, Kogălniceanu scria către agenții consulare europeni că sunt mai mult de 200 000 de români care locuiesc pe malul drept al Dunării și că armata română freamătă doritoare să ia parte la luptă. La 23 de zile după înăbușirea răscoalei, orașul Vidin este vizitat de doi francezi: Rigondon și Kauffman, jurnalist, respectiv pictor, la revista *L'Illustration* din Paris. Aceștia au publicat în revistă ceea ce au văzut la Vidin – o Golgotă, adică spânzurări, decapitări, prizonieri torturați și capete tăiate, care se rostogoleau pe străzi.

Orașul seamănă cu o cloacă, constatau cei doi jurnaliști în *L'Illustration*. Mai târziu aceste informații ajung și în Bulgaria, la Vidin, datorită lui Vasil Vasilev, corespondent la agenția bulgară din Paris care a scris o cronică în acest sens, prezentând-o colegilor francezi despre această răscoală specialistul bulgar Ghenadi Vâlcev a publicat două cărți: Răscoala de la Vidin și Răscoala de la Vidin din 1876 -Biografii.

Dacă pe moment revolta a fost înăbușită, germenii românismului n-a pierit, ci a proliferat mai viguros. Nume ca Milan Anghelov Cosoveanu, poet sau Cristea Sandu Timoc om de cultură care și-au dedicat întreaga activitate promovării valorilor românești, ne demonstrează permanent că jertfa românilor din Timoc, acum 132 de ani, nu a fost de prisos.

Sursa: *Astra Română*

Istorie

LOCALITĂȚI
ROMÂNEȘTI UITATE
DIN FOSTA
IUGOSLAVIE

Românii din
Peninsula Istria
(Croatia)

La mijlocul secolului trecut cotidianul belgradean central „Borba” din fosta Iugoslavie, în aprilie 1958, a publicat un articol vast referitor la satele românești din Istria, făcându-se referință la originea, locul de baștină, numărul, precum și denumirile cu care sunt cunoscuți de populația majoritară, dar și apartenențelor altor popoare care convețuiesc în această penisulă.

Este bine cunoscut, că în Istria trăiesc croați, sloveni, italieni, iar în satul Peroj de lângă Pola, chiar și muntenegreni, dar mai puțin cunoscut este că aici într-un număr însemnat de sate avem o populație care are origine românească. La poalele celui mai înalt munte din Istria, Učika, la cursul superior al râului Raša, în 10 localități trăiesc români, veniți din partea de jos a Dunării. Populația românească mai numeroasă se găsea în așezările: Posert, Gradinje, Letaj, Nova Vas și Jasenovica, apoi în satul Zejane și platoul Cicarije din cercul Rijeka. În perioada anilor 1958 – 1960, numărul românilor rămași a fost de două mii.

În trecut au fost cu mult mai mulți, în localitățile de pe platoul Cicarije și pe teritoriul cercului Labin. Pe parcursul secolelor, ei s-au asimilat cu populația slavă majoritară. Astfel, urme despre existența și conviețuirea lor au rămas doar în câteva nume familiare de origine românească, cum sunt: Lițul, Cerniul, Faraguna și altele.

Locuitorii Istriei le spuneau românilor din partea superioară a râului Rase: români, ciceroni, ciceliani, ciribirți, cici și valahi. Limba românilor istrieni care o vorbesc în familie este asemănătoare cu limba

românilor din Macedonia, respectiv România, cu o influență a limbii mediului de origine slavă. Românii din Istria au păstrat de la poporul român un dialect specific cu unele însușiri fizice, iar religia au primit-o de la slavi cu care au convețuit peste cinci secole. Totuși, ceea ce îi preocupa pe mulți oameni de știință, savanți, istorici, o problemă fundamentală, a prezentat-o venirea lor în acest spațiu geografic. În această ordine de idei, istoricii italieni de la sfârșitul secolului trecut susțin teza, potrivit căreia ei nu au venit din teritoriul românesc, ci sunt rămășițele coloniei latine din Učika, încă din timpurile romane. Un renumit slavist, profesor universitar vienez, F. Micoșici, decedat în anul 1896, susținea că românii istrieni au aceeași limbă ca și românii din Macedonia și Dacia (România) și concluzia este că au venit din aceste părți. Afirmatia este susținută și sprijinită și de scriitorul român Titu Maiorescu, care la jumătatea secolului al XIX-lea a colindat localitățile din Istria, cercetând limba românilor istrieni (aromâna). Tot în Istria se găsesc rămășițele vechiului imperiu roman, în așezările Bodnjanu, Balama și Rovin, însă dialectul lor se deosebește constant de graiul locuitorilor români din partea superioară a râului Raša.

După cercetătorii germani, românii au apărut în Istria încă în secolul al XV-lea, migrând spre apus, împinși de turci, trecând prin Serbia, Bosna, Lika și Croatia, așezându-se la poalele muntelui Učika.

Un lucru este cert. Elementul românesc în peninsula Croată-Istria este o realitate care în pofida tuturor deficițurilor și oportunităților a persistat în timp și spațiu. ◁

Cristian Cacovan

Destin românesc

ROMÂNII LA NORD ȘI SUD DE DUNĂRE SE UNESC

Reprezentanții ASTR, Alexandar Najdanovici în mijloc

Protocolul de parteneriat privilegiat a fost încheiat recent între președintele Asociației Români Independenți din Serbia (RIS), cu sediul la Vârșeț, în Voivodina – Dorinel Stan și președintele Asociației Studenților Timoceni din România (ASTR), cu sediul în Craiova – Alexandar Najdanovici și reprezintă, așa cum spun semnatarii, consfințirea unui moment istoric al unirii românilor la Nord și la Sud de Dunăre, bătrânul fluviu despre care s-a spus mereu că nu i-a despărțit pe români de pe ambele maluri, ci mai degrabă i-a unit.

„Luând ca bază interesele comune ale asociațiilor noastre, eforturile constante pe altarul păstrării identității și spiritualității românilor din Serbia, Protocolul de parteneriat reprezintă dezideratele strategice comune și este înțelegere pe termen mediu, pe termen lung, asigurându-se caracter durabil colaborării, respectiv sprijin pentru câștigarea alegerilor din cadrul Consiliului Național al Minorității Naționale Române din Serbia (CNMNRs) și reprezentarea adecvată a românilor din Sud-Estul Serbiei în instituție”, se arată în protocol. De ce protocol privilegiat? Pentru simplul motiv că este

momentul ca românii din Serbia să se unească, atât cei din Voivodina și Timoc, cât și cei din țara mamă România. Protocolul are și un rol pregătitor în vederea alegerilor pentru consiliile naționale ale minorităților naționale din Serbia, de anul acesta, alegeri la care românii din Timoc doresc să candideze pe liste comune cu cei din

Banatul Sârbesc, pentru același consiliu românesc, CNMNRs.

„Este momentul în care românii din Serbia, ori-

ROMÂNII INDEPENDENȚI DIN SERBIA ȘI ASOCIAȚIA STUDENȚILOR TIMOCENI din Craiova au încheiat recent un protocol de colaborare, pe care l-au numit sugestiv **PROTOCOL DE PARTENERIAT PRIVILEGIAT**

unde s-ar afla ei, să își dea mâinile pentru unirea lor istorică, o unire ce ne va fi de folos, așa cum se spune și în acest protocol, pe termen mediu și lung; Pe termen mediu, unirea va ajuta la câștigarea alegerilor pentru CNMNRs, pe liste comune, iar pe termen lung, colaborarea va asigura unitatea noastră de nezdruccinat!”, a precizat președintele RIS – Dorinel Stan.

„Am spus mereu că este nevoie să dăm semnalul unei uniri, pentru a demonstra că suntem cu toții români și că avem aceleași interese de apărare a identității și valorilor culturale ale neamului nostru”, a declarat, la rândul său, președintele ASTR - Alexandar Najdanovici. <

Asociația Studenților Timoceni din România (ASTR) este înființată pe 20 mai 2011 cu 7 membri fondatori. Asociația este persoană juridică, iar inițiativa fondării unei asociații care să cuprindă pe toți studenții din Serbia care fac studii în România, provine de la Dușan Prvulovici, președintele Comitetului pentru Drepturile Omului, care organizează prima Adunare a studenților în 2010.

În acest context, datorită angajamentului în cadrul comunității românești din Timoc, în funcția de președinte a fost ales Alexandar Naidanovici.

În cei trei ani de existență, ASTR a desfășurat o activitate demnă de invidiat, având peste 160 de activități în România, Serbia, Belgia și Franța. Unul din obiectivele fundamentale ale asociației este crearea cadrelor care se angajează în soluționarea problematicei românești din Serbia (Timoc), dar în cadrul legislativ al statului în care trăim.

Inițiativa de a se extinde asociația în alte orașe din România unde studiază românii din Serbia a fost una reușită, astfel pe 20 mai a.c. s-a înființat filiala ASTR la Timișoara, în frunte cu Miloș Zurzevici. Filiala este independentă de centrala de la Craiova. Astfel, în delurare este proiectul „Comunicarea este esența științei”, finanțat de DPRRP.

În viitor se planifică înființarea unei filiale la București, respectiv promovarea și sprijinirea românilor din Serbia.

Profesorul Ion Berlovan și Cenaclul Literar „Tinerele Condeie”

„Cât credeți că poate răbda o inimă de om?!”
(prof. Ion Berlovan)

Scrie:

Dr. Virginia Popovic*

Universitatea din Novi Sad
Facultatea de Filosofie, Departamentul
de Limba și Literatura Română

„Se spune că anii trec, timpul zboară, iar faptele oamenilor rămân imortalizate în inimile contemporanilor lor și păstrate pentru generațiile care vin în analele istoriei și spiritualității unei colectivități umane și ale unei perioade de timp, precum un act de eforturi creatoare și civilizatorii împotriva uitării” (Stratulat 2011: 8). Așa este începutul unui articol dedicat aniversării jubileului de patruzeci de ani de existență a Cenaclului „Tinerele Condeie” de pe lângă Liceul „Borislav Petrov Braca” din Vârșeț, articol care a informat, nu se știe a câta oară, românii din Banatul sârbesc despre realizările acestei „oaze de liricitate” (Agache, 2005: 403), lăcaș de tinere talente, care timp de patru decenii, condus de distinsul profesor, Ion Berlovan, a devenit cunoscut nu numai în Serbia ci și peste hotare.

Venit la Vârșeț din satul Seleuș, sat din care provin mulți oameni de știință și de cultură care s-au dedicat cu tot sufletul limbii românești, profesorul Ion Berlovan ani în șir, a făcut ca zilele petrecute în băncile liceului să devină pentru elevii săi, cele mai frumoase zile din viață. Din aceste bănci, au răsărit cei mai mari intelectuali din Voivodina, care cu mândrie spun ca au fost elevii profesorului Ion Berlovan. Timp de patru decenii, numele de Ion Berlovan s-a auzit peste hotare descoperind în legătură cu el un Cenaclu de tineri poeți și iubitori de literatura română. Cercetătorii literaturii române

din Voivodina consideră Cenaclul Literar „Tinerele Condeie”, în cărți de istorie literară și critică literară, baza noii literaturi din Voivodina, cenaclu în care s-au format poeții generației nouăzeciste de aici.

„Un cenaclu – cât o viață de om! Un cenaclu – cât o întreagă carieră a unui didactic dedicată și dăruită elevilor săi. Cine n-a stat măcar o zi la catedră, nu poate înțelege ce-l face pe un profesor să-și dedice întreaga energie și putere de muncă elevilor săi. Ce-l face pe un profesor, mai ales de limbă maternă și de literatură, ca zi de zi, săptămână de săptămână, an de an, să o ia mereu de la început, cu fiecare generație, angajându-și întreaga sa ființă, toate cunoștințele sale, ca să-și conducă elevii prin labirintul educației, formării și șlefuirii lor între adolescență și majorat. Este o energie în astfel de oameni care izvorăște din adâncul ființei lor și a neamului lor, care luminează și călăuzește drumurile unor generații de elevi” (Lăzăreanu 2011: 1)

Născut la 12 martie 1948, termină școala generală din Seleuș, apoi Liceul „Borislav Petrov Braca” din Vârșeț. După absolvirea Facultății de Filologie din Belgrad, Catedra de Limba și Literatura Română, devine profesor la Catedra de Limba și Literatura Română în cadrul liceului „Borislav Petrov Braca” din Vârșeț unde rămâne timp de 40 de ani, începând cu data de 15 septembrie 1971 (1971-2011). Membrii cercului literar școlar au hotărât, începând cu acest an, să-l transforme într-un cenaclu, hotărâre „considerată benefică și ambițioasă” (Popa 1997: 324) pentru cultivarea limbii române cât și pentru depistarea unor talente literare și îndrumarea acestora. Cenaclul, devine în 1974,

* Lucrarea este realizată în cadrul proiectului *Jezici i kulture u vremenu i prostoru*, nr. proiect 178002, finanțat de Ministerul de Învățământ și Știință, Serbia.

„Tinerele Condeie”, semn că tinerii cenacliști „încearcă să depășească stadiul de numai receptare a literaturii, încurajându-se munca de creație, cu deosebire cea a poeziei” (ibidem).

Aici, prin vocație și didactică eficientă a pregătit generații de cetățeni onești și iubitori de adevăr, care apreciază munca și rosturile ei ca valori supreme ale existenței, cenaclul „Tinerele Condeie” de la Vârșeț, condus de profesorul Ion Berlovan, „se redefineste [...] ca veritabilă «fabrică», «pepinieră de poeți»” (Agache 2010: 343). Ion Berlovan a căutat să facă din elevi oameni mai buni, mai înțelegători, mai deschiși la suferințele celor din jur, umplându-le sufletul de iubire și bucurii. Devine inspector școlar pentru Limba și Literatura Română (1988-1990), concomitent și profesor la liceu.

A participat activ la numeroase cursuri de perfecționare profesională pe teritoriul sârbesc și românesc decenii la rând, întotdeauna fiind la curent cu noile metode de predare a materiei de limbă și literatură. Prin muncă asiduă, dragoste, voință, precum și prin ideile sale novatoare despre școală, a contribuit la ridicarea prestigiului dascălului și al școlii românești voivodinene. Pentru ca elevii săi să aibe un adecvat material didactic, a devenit scriitor de manuale necesare pentru o mai bună derulare a splendidelor ore de literatură: Manual de Literatură, pentru clasa I de Liceu (în comun cu un colectiv de autori); Manual de Literatură, pentru clasa a II-a de Liceu (în comun cu un colectiv de autori); Manual de Literatură Română, pentru clasa a III-a de Liceu (Singur); Manual de Literatură, pentru clasa a IV-a de Liceu (în comun cu un colectiv de autori); Arta traduceri (volum tradus din limba sârbă împreună cu prof. Teodor Todor).

Profesorul Ion Berlovan, dezvoltând elevilor gustul pentru frumos și inițiându-i în tainele creației, participă, la început, la numeroase manifestări culturale-artistice sub formă de recitaluri, șezători literare, concursuri de recitatori și de creații originale. Sacralitatea locurilor natale și floarea tinereții sale creează o personalitate de rezonanță a ordinii divine, împletită cu cea a tradiției și obiceiurilor naționale, devenind redactor al emisiunii de muzică populară autentică „La izvorul dorului”, al Postului de Radio „VAP”, mai mulți ani la rând. Îndrăgind cântecul și dansul românesc, după trei decenii, a hotărât ca jocul poeziei și jocul cuvintelor să devină un joc al minții, al spiritului, aceste manifestări transformându-le în Ansamblul Folcloric „Tinerele Condeie”, care de-a lungul anilor, și-a promovat cu brio realizările, atinse cu dăruire și stăruință, regăsindu-și locul potrivit talentului și străduințelor. În calitate de coordonator artistic, Ansamblului Folcloric „Tinerele Condeie” din Vârșeț (2000-2011), „de-a lungul anilor și-au promovat realizările, obiective atinse cu dăruire și stăruință în conjunctura culturală a Banatului Sârbesc”¹. Un ansamblu

numeros (100 de membri) și valoros, model emblematic și demn de urmat de toate Societățile cultural-artistice din Banatul Sârbesc.

Profesorul Ion Berlovan, trăiește printre noi prin faptele sale, descoperind în dânsul o personalitate bine conturată în istoria învățământului din Voivodina, iar numele său va dăinui peste vremuri. Stăpân pe profesia sa, cu un talent viguros, care nu se sfiește să afirme că dreptatea este de partea celui care muncește, citește, pregătește fiecare lecție, față de care nu își ascunde cuvintele de iubire, respect și prețuire. Tot ce a făcut în cei patruzeci de ani, este o lecție de viață și de istorie pentru tinerele generații de dascăli. Să enumerăm câteva din prestigioasele sale activități. Din anul 1985 până în 1995 este cordonator artistic al Trupeii de teatru din cadrul Liceului, membru activ în conducerea societății cultural-artistice „Luceafărul” din Vârșeț (1971-2000), o perioadă a fost președinte al acestei Societăți; redactor literar, timp de 15 ani, al rubricii „Alfabet literar” în cadrul revistei „Tribuna tinereții” (rubrică de promovare a tinerilor poeți); membru activ (câteva decenii) în Comisia de Învățământ a Provinciei Voivodina (pentru redactarea Planurilor și Programelor școlare); membru în Redacția Casei de Presă „Libertatea” din Panciova (în câteva sesiuni); de trei ori membru al Juriului în cadrul emulației „Zilele de Teatru al Românilor din Voivodina”; de mai multe ori membru în diverse Comisii artistice la nivel de oraș, republică și internațional; coordonatorul artistic a mai multor zeci de Concursuri literare, șezători literare, spectacole de teatru și spectacole folclorice; coordonator literar al echipelor de elevi participanți la Olimpiadele Internaționale de limba și literatură română în diverse localități pe teritoriul românesc în perioada anilor 1994-2011 (Bistrița, Oradea, Botoșani, Iași, Călărași, Târgoviște, Brașov, București, Constanța etc.). La olimpiadele internaționale elevii liceului s-au bucurat de o atenție deosebită și de premii de excepție.

Creația elevilor timp de patru decenii a fost adunată, selectată și apoi publicată sub patronajul

Tinerete Condeie

profesorului Ion Berlovan în mai multe antologii: Culori și curcubeie (Antologie de poezii a elevilor de liceu, 1984); La izvorul dorului (Antologie de creații populare, culese de elevii liceului, 1996); Alfabet chromatic (Antologie de poezie a elevilor de liceu, 1996); Imagini în violet - (Antologie de poezie a elevilor de liceu, 1996); De profundis (Antologie de poezie a elevilor de Liceu din Vârșeț, Timișoara și Reșița, 2008); Culorile vârstei – 2008; Inscricție, Lugoj 2009 (volum alcătuit din creația poetică a elevilor participanți la Festivalul de Poezie „Lucian Blaga” din Lugoj); În marea trecere – Lugoj 2010 (volum alcătuit din creația poetică a elevilor participanți la Festivalul de Poezie „Lucian Blaga” din Lugoj); Amalgam – 2008 (Revista Liceului teoretic „Traian Lalescu” din Reșița, revista cuprinzând creații ale elevilor din liceul din Vârșeț.

Poezia, spectacolul artistic, teatrul, au fost ani de-a rândul distinse și premiate în țară și străinătate, profesorul Ion Berlovan bucurându-se de succesul elevilor săi, fiind mândru de ei, la fel fiind mândru de părinții elevilor care în urmă cu mai mult de un deceniu și ei erau elevii domnului profesor Berlovan. Toți laolaltă au adus un număr însemnat de premii care sunt cu mare dragoste, cu mare atenție păstrate și aranjate în încăperile liceului din Vârșeț, în cabinetul de limbă și literatura română: Premiul UNESCO pe țară pentru poezie, Belgrad 1977; Marele premiu „Steaua de mare” - Calatis 2005; Spectacol artistic excepțional la Casa Sindicatelor din Belgrad; Spectacol artistic (timp de două ore în direct) la Tele Europa Nova din Timișoara, 2008; Înregistrarea a două CD-uri cu muzică populară realizate în studioul al Postului de Radio din Novi Sad, în compania Orchestrei de muzică populară a radioteleviziunii Voivodinei (2006/2007); Premiul II, la nivel de țară, pentru spectacolul de teatru „Spiritus, anima, corpus” (1991); Premiul II, la nivel de țară, pentru spectacolul de teatru „Două cereri în căsătorie” de A.P.Cehov; Premiul II, „Zilele de teatru ale românilor din Voivodina” pentru spectacolul „Vedere de sus” (1987); Premiul I, pentru spectacolul „Jacques sau supunerea”, prezentat la „Zilele de teatru ale românilor din Voivodina” (1988); Premiul III, în concurența teatrelor semi-profesioniste, pentru spectacolul „Deșteptarea primăverii” (1990); Tinerii poeți ai Cenaclului literar „Tinerete Condeie”, timp

de patru decenii s-au bucurat de sute de premii de excepție iar talentații recitatori, poate cei mai numeroși, și cu cele mai multe prezentări în public, s-au bucurat în cele patru decenii lăsate în urmă, de numeroase aprecieri și premii.

Pasiunile domnului profesor Ion Berlovan fiind arta și descoperirea frumosului în artă, cu evlavie transmițându-l semenilor săi de ieri, de azi și de mâine. El afirmă de multe ori elevilor că „cine-și uită neamul, familia, limba și tradițiile populare este mereu un impostor și un om fără de trecut și viitor, cu și fără mască” (I. Berlovan). De aceea, foștii elevi, moștenind iubirea față de „slova scrisă”, nu vor uita niciodată că ceea ce au învățat în băncile liceului din Vârșeț este un tezaur de informații și idei și toți care au terminat aceasta școală trebuie să știe că dac l-ar cita pe poetul modern Ion Barbu, pentru ei liceul este un „loc luminos unde[...] se întâlnește cu poezia”. Fiecare elev care vine din sânul nostru bănățean și care până la acea oră nu s-a întâlnit cu adevărata poezie, în băncile liceului din Vârșeț, sub patronajul domnului profesor Ion Berlovan, va descoperi și cele mai înalte și cele mai luminoase mistere ale meseriei de a face poezie, folclor, o adevărată literatură.

Profesorul Ion Berlovan a devenit un aristocrat al vieții culturale și școlare de aici, el fiind un uluitor model de conducător, de o calitate excepțională pentru generațiile de ieri și de azi aflate în căutarea unui sens existențial, mentorul învățământului bănățean.

Bibliografie:

- * Agache, Catinca (2005). *Literatura română în țările vecine. 1945-2000*. Iași: Editura Princeps Edit.
- * Agache, Catinca (2010). *Literatura română din Voivodina*. Panciova: Editura Libertatea.
- * Lăzăreanu, Simeon (2011). *La 40 de ani de existență a cenaclului literar „Tinerete Condeie” din Vârșeț. Un cenaclu – cât o viață de om în „Libertatea”, nr. 20 (3580), An LXIV, 21 mai 2011, p. 1.*
- * Popa, Ștefan, N. (1997). *O istorie a literaturii române din Voivodina*. Panciova: Editura Libertatea.
- * Stratulat, Mariana (2011). *Clipe de înaltă trăire sufletească, în „Libertatea”, nr. 20 (3580), An LXIV, 21 mai 2011, p. 8.*
- * <http://banatulsarbesc.wordpress.com/2011/05/20/profesorul-ion-berlovan-din-varset-a-fost-premiat-pentru-intreaga-activitate-de-pastrare-si-promovare-a-limbii-romane/>

Desființarea mănăstirii Srediște (I)

Scrie:

Dr. Dorinel Stan

La micșorarea radicală a mănăstirilor în Banat, în primul rând au contribuit numeroasele războaie austro-turce purtate cu ardoare pe acest teritoriu. Însă, lovitura cea mai dureroasă existenței mănăstirilor a dat-o politica austriacă, țaristă în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, orientată pe reducerea și reformarea tuturor mănăstirilor pe întreg teritoriu juridicțional al Mitropoliei de la Karlovac.¹ Francis Grisellini în scrisoarea sa, a VII-a adresată baronului Pompeius Brigido, arată că „*Unii valahi din Banat și chiar din altă parte, au obiceiul a-și aranja afacerile familiare, a-și lua rămas bun de la copiii lor și a-și petrece restul zilelor într-o mănăstire, ca orice călugăr*”.²

Scopul acelei politici, desigur nu a fost micșorarea numărului de mănăstiri și cu aceasta micșorarea mulțimii excesive a acelor care deseori sub masca aparentă a credinței în contul statului se hrănesc, și prin aceasta ușurează păturei sociale de contribabili, cum evidențiază contele Kolar, într-un act trimis împărătesei Maria Terezia, ci prin reducerea de mănăstiri să se ajungă mai ușor la averea acestora, dar mai ales să ușureze problema uniunii. Tot la fel trebuie adăugată neglijența și nepăsarea poporului față de bunurile sociale, pen-

tru ca acest fenomen să fie în întregime înțeles.³

Deja, la 1768 s-a dat dispoziția ca numai acele mănăstiri vor mai putea exista, care pot arăta un venit anual de 4000 florinți.⁴ Pentru a putea proceda în consecință, autoritățile austro-ungare cere un tablou al tuturor mănăstirilor.⁵ Trei ani mai târziu, la 1771 în preajma reducerii mănăstirilor în Banat s-a făcut inventarul lor, care ne oferă date prețioase despre mănăstiri, bunurile mobile și imobile a acestora.⁶

Într-un extras semnat la Vârșeț în 6 martie 1775 de baronul V. Mathesu referitor la reglementarea și reducerea mănăstirilor ilirice conform hotărârii Rezoluției dd4, se precizează recunoașterea sinodului conform recomandării desființării mănăstirilor Srediște, Kussits și Bahiaock, din diocesa Vârșeț sau Caransebeș. Mănăstirile Kuissts și Bahiaock vor fi unite cu mănăstirea Zlatiza, iar mănăstirea Srediște și mănăstirea Săracă în locul propusei mănăstiri Mesici, a cărei existență Maiestatea Sa a aprobat-o Sinodului Episcopal ca urmare a respectării propunerii acestuia. La fel, Maiestatea Sa ordoană, ca acele mănăstiri și filiale desființate să nu fie depozitate în nici un fel de averi deținute în mod legal, ci ele vor fi predate spre păstrare și întreținere în comun cu mănăstirile unite.⁷ Autoritățile au motivat reducerea mănăstirilor ca un act de reformă care de fapt a însemnat lichidarea lor.⁸ Referitor la desființarea mănăstirii Srediștea Mică găsim date și

informații în protocolul comisiei extraordinare legate de problemele mănăstirilor călugărești din 8 și 9 noiembrie 1775 de la Timișoara. La aceste întreveneri din partea administrației de stat a fost prezent Consilierul de curte și administrativ contele V. Sauer, consilierii: Ristel, Neumanu, secretarul administrativ Heimerle, precum și comisia locală alcătuită din: baronul V. Wallisch cavaler al ordinului Maria Terezia, Iohann Holvari vicar al episcopiei, Pavel Nenadovici secretar al națiunii ilirice. Din procesul verbal reiese că Maiestatea Sa respectă în mod matern părerile comisiei delegate locale în problemele treburilor mănăstirilor călugărești, pornind din 1774 de la Karlovac unde s-a propus ca toate mănăstirile să fie aduse spre o destinație adevărată. Ele să nu folosească doar pentru primirea membrilor și slujbe religioase ci și pentru folosul poporului în mântuirea sufletelor. Astfel, să li se atribuie conform statutului religios o aprovizionare alimentară sigură în cazul unor catastrofe. Averile mănăstirilor în posesie la momentul desființării trece în obligația de a fi predate administrației statului.⁹

Mănăstirea Srediștea mică a fost desființată la propunerea Sinodului bisericesc sârb din 1774,¹⁰ printr-un decret din anul 1775 al reginei Maria Terezia, încuviințat de împăratul Iosif al II-lea.

Referitor la desființarea mănăstirii românești Srediște, mai exact luarea pământurilor ce aparțineau Sfântului Lăcaș, la Sremski Karlovci se păstrează notițe, care se referă la vizitele comisiei de stat și a Episcopului Caransebeșului și Vârșetului, Vichentie Popovici la Srediștea Mică. Pe 18 aprilie 1775, domnul Sauer a venit, iar pe 19 aprilie au plecat la Mănăstirea Srediște, unde ne-am uitat la biserică și la celelalte clădiri din jur. Aici, amintitul grof l-a întrebat pe Episcop, ce cerem ca pentru biserică și celelalte clădiri să fie plătit, a răspuns că pentru biserică bani nu trebuiesc, dar acelui perniavor (sat) să-i rămână. Gratzul cu noile chili să țină pădurile mănăstirii pentru arderea cărămizilor, ce vor fi trecute la Mesici. Vechile chilli și camerele de la marginea bisericii preotului să fie folosite pentru școală, iar până, livezile de pruni și viile nu se vor vinde să poată fi ale mănăstirii. Tot așa, din pădurile mănăstirii pentru cele peste 1 000 000 de cărămizi, lemne a se tăia, de exemplu 150 kloflere, iar din noua clădire a chiliilor materialul de piatră să-l vândă. Episcopul Vichentie Popovici, s-a oferit să acorde ajutor și se va preocupa ca livezile de pruni și viile să le vândă. La aceasta mâinile le-am dat toți și ne-am întors la Vârșet.

Ziua următoare la mănăstirea Mesici am ieșit și acolo planurile gruntului (mănăstirilor) Srediște și Mesici le-am analizat, ne-am uitat, căci la toți ne-a părut rău...Pe câmp mult am mers. Domnul grof Sauer, l-a întrebat pe Episcop cum ar face ele și unde este locul, gruntului Srediștei. La cele spuse a răspuns Episcopul: Cel mai aproape de pământul

mănăstirii poate să fie, pentru că cu alte locuri nu este amestecat.

Astfel, groful a propus ca cele mai bune locuri din avere să fie mutate pentru că în alte locuri să se dea de la Administrație, deoarece în conscripție aceste locuri nu sunt însemnate. Odată cu elaborarea planului, mai ușor se va ști și cât din pomenitul loc se poate lua, iar până când livezile de pruni și viile mănăstirii Srediște nu vor fi vândute, măcar atâtea zile Mesiciului să-i fie date.

Kront Perghedo a spus că pe viitor să se vadă la Srediște, unde este Neșce și Marasta (nume de locuri).

Secretarul Administrației a menționat că satul Iabuca din gruntul actual al mănăstirii Mesici, a luat o bucată destul de mare, cum a spus manesnicul în fața tuturor, 50 de jugăre de pământ, pentru a fi restituit mănăstirii acel pământ, iar locul unde se află nimeni din cameră nu poate știa. Conform planului special elaborat cu privire la mănăstirile bănățene, trebuie văzut din care parte (loc) pământul să se dea.¹¹

În baza documentului realizat la Vârșet, în 30 octombrie 1775, prezentat comandantului de regiment, baronului von Wallich, ca comisar superior împuternicit în legătură cu mănăstirile călugărești

bănățene ale districtului Vârșeț, apoi consilierul curții contele von Sauer, s-a dat misiunea să i se predea mănăstirii Mesici 880 jugăre... (?) din pământul comunal. Din suprafața mănăstirii Srediște desființată din partea cealaltă a camerei au rămas 880 jugăre, 1160 stânjeni care s-au preluat.

Conform rezoluției superioare „graci Ritus non uniti” după care a fost desființată mănăstirea Srediștea Mică și urmează să fie unită cu mănăstirea Mesici, din partea comisiei deputate de reglementare a mănăstirilor călugărești împreună cu președintele administrativ bănățean K. K. contele von Sauer s-a luat următoarea decizie: Biserica cu tot inventarul trece în folosul comunității (înființându-se o nouă parohie) și s-a recunoscut pentru „Cameră Aarium” superior¹² cât și pentru mănăstirea Mesici acum mărită, că pământul folosit de până acum de mănăstirea Srediștea Mică, care constă conform planului special elaborat în teren arabil, păjiști, pășuni, păduri, livezi și vii în 893 jugări vor rămâne în posesia mănăstirii din Pârneaora până ce se va decide la nivel superior asupra posesiei, cu excepția livezilor și a viilor, care acoperă 1211/40 jugări.

Conform preluării de către inginerul cameral V. Wittinghoffen în prezența episcopului, va fi predat la dispoziția autorităților camerale împreună cu cele 67 de gospodării ale pârnorenților și se va efectua retrocedarea pământului de aceeași suprafață mănăstirii Mesici.

Livezile și viile însă vor fi puse la dispoziția episcopului Diocesan spre împărțirea la partide private. Cei amintiți 1211/40 jugări de teren împreună cu localnicii „pârnorenții”, vor fi preluați „pro Anarie Camerali”.

Administratorul de district al direcției locale din partea camerei Szvieteczky V. Cserniczitz, inginerul camerei V. Wittinghoffen au misiunea de a marca terenurile celor două localități camerale vecine cu Mesici, Iablanca și Sălcița, care posedă teren în surplus. Cele 88029/40 jugăre predate de mănăstirea

Srediște lui „Caoli” încât acestea să fie în continuare terenul mănăstirii.

Cele două localități să nu fie depozitate de terenurile arabile semănate și necesare, ci să se ia în considerare faptul că la împărțirea individuală de primăvară timpurie să fie suficient dotate, după care se va efectua marcarea terenului de 88029/40 jugări ce va fi predat din ordin superior mănăstirii Mesici.

Documentul este semnat de Isaia Dimitrievici (egumen la Srediștea Mică, iar din acest an stareț la mănăstirea Mesici), Theodorus Goannovics, Vicarius de Messicz, Gedeon Nikitibek m. p. Nenadovici, secretar al națiunii ilirice, Vicentiu Popovici, episcop de Caransebeș, Wallisch m. p. contabil administrativ.

Este de prisos să amintim că biserica din cadrul mănăstirii închinată Sf. arhangheli Mihail și Gavriil, după desființarea mănăstirii, nu este demolată cum era de așteptat, ci este lăsată nevoilor de liturghie, în grija noii parohii înființate la Pârneaora.

- va urma -

Note:

1. Ozren M. Radoslavjević, *Manastiri Kusić-prilog njegovoj istoriji*, Banatski vesnik, Vršac sv 3, 1984, p. 6
2. Francisc Grisellini, *Istoria Banatului tradusă de Nicolae Balcan*, București, 1926, p. 178
3. Miha Kostić, *Grof Kolar*, Beograd 1932 p 121
4. Gruis Rodoslav, *Bogoslovenski Glasnik*, a5, vol 9 p. 99
5. Dr. Victor Vlăduceanu, *Mănăstiri Bănățene*, Timișoara p. 14
6. Bogoslovlje, Beograd, sveska 1, 1987, p.78
7. Arhiva mănăstirii Mesici, cutia IF, legătura pe 1775, documente
8. J.W. Eybel, *Sieben Kapitel von Klosterlenten*, Wiena, 1781, p. 87
9. Arhiva mănăstirii Mesici, cutia IF, legătura pe 1775, documente
10. Dr. Borovszky, *Temes varnagye monografia*, Budapest p. 59
11. Arhiva Mitropoliei din Sremski Karlovci, MPB, nr 66/174, 212/1775
12. Arhiva mănăstirii Mesici, cutia IF, legătura pe 1775

Foileton II - istorie culturală

Defilarea fanfarelor la Satu-Nou,
Festivalul "Trompeta Bănăţeană"
2014

FORMAȚIUNEA MUZICALĂ - FANFARA

Scrie:

Dr. Dorinel Stan

În repertoriul fanfarelor românești din Voivodina, în primele două decenii postbelice, cele mai des întâlnite melodii și prelucrări folclorice au fost: *Marșul tanciștilor sovietici*, *Belgradul în noapte*, *potpuriul Garofița*, *Hora Orăviței*, *21 Mai*, *Pe dealurile Croației*, *Marș olimpic*, *Marș de paradă*, *Marșul partizan*, *Tot pe drum*, *Hora reguților*, *Marșul brigadelor voivodinene*, *Din Niș și împrejurime*, *Rapsodia Română*, *Mărășești*, *Vultur*, *Nunta lui Figaro*, *Rapsodia sârbească*, *Sećanje na Mokranjca* (În amintirea lui Mokranjać), *Din șezătoare*, *Europa cântă*, *Cătălinca*, *Hei sloveni*, *Bagă*, *Doamne, luna-n nori*, *Rabotnički marș*, *Freamăte pribegi în zări și altele*.¹

În unele localități printre care și Sân-Mihai, pentru înființarea fanfarei mijloacele financiare au fost primite și de la Uniunea Culturală a Românilor precum și din fondul pentru Cultură a Comunei Alibunar. Instrumentele au fost cumpărate la Belgrad, Zrenianin și Uzdin. Tot Uniunea Culturală l-a numit instructor al fanfarei din cadrul S.C. „Tudor Vladimirescu” pe învățătorul Petru Lăpădat din Vlačiovăț. După plecarea instructorului, formațiunea muzicală a mai activat câțiva ani (1964) când s-a desființat și nu a mai cântat decât ocazional la unele înmormântări.²

În perioada deceniului șase al secolului trecut, fanfariștii doloveni din lipsă de partituri s-au adresat

fanfarei militare din Panciova și primesc anumite partituri sârbești. Plini de entuziasm, după primirea partiturilor exercitau și câte cinci ore pe zi cu multă abnegație.³

Fanfara din Deliblata a fost încadrată în S.C. „Petru Albu” cu 25 de membri. Cel mai răsunător succes înregistrat a fost cucerirea primului loc la competițiile fanfarelor din Požarevac (1953).⁴

Unele fanfare nu și-au completat rândurile cu membrii noi (Vladimirovaț, Sân-Mihai), retragerea unor membri vrâsnici, trecerea în neființă a fanfariștilor bătrâni, lipsa dirijorului pentru pregătirea noilor cadre au fost motivele principale care au dus la stingerea treptată a activității formațiunilor muzicale.⁵

În satele românești exista o practică veche, ca activitatea culturală să se desfășoare doar în timpul lunilor de iarnă, iar în timpul sezonului lucrărilor agricole activitatea culturală a stagnat. Majoritatea membrilor Societății Culturale au fost agricultori și este explicabil atitudinea activiștilor. Îndeosebi s-a reflectat asupra fanfariștilor care erau puși în situația întrucât nu fac repetiții să-și piardă ambajura și degetația. Recomandările instanțelor superioare referitor la perioada lucrărilor la câmp, s-a considerat că este suficient ca secțiile societăților culturale să se adune o dată săptămânal.⁶

În perioada anilor 1950–1960 s-au organizat cu regularitate competiții și treceri în reviste de fanfare la diferite niveluri. Cele mai importante formațiuni muzicale au fost cele din jurul Vârșetului (Mesici, Coștei, Voivodinț, Marcovăț, Râtișor, Iablanca) și

Fanfara din Jamul Mic,
anii interbelici

Panciovei.⁷ Entuziasmul și eforturile activiștilor culturali nu au fost mici, iar dorința și dragostea de a se manifesta n-a fost înfrântă nici de timp, nici de condițiile nefavorabile. La concursul secțiilor muzicale de la Straja, fanfariștii din Grebenaț și Oreșat au venit pe jos și s-au înapoiat noaptea târziu la casele lor pentru ca a doua zi să continue munca înșămânțărilor de primăvară.⁸

Fanfarele românești și-au dat contribuția când este vorba de eliberarea Iugoslaviei. Exemplul pe care îl dăm este fanfara *Turturica* din Mesici, care în noiembrie 1944 a fost în întregime mobilizată, încadrată în Brigada a IV-a voivodineană și trimisă pe frontul din Srem, în Bosnia, Slavonia, Croația și până în Slovenia.⁹

Fanfara mesiciană a însoțit armata Roșie și partizanii lui Tito până la Triest (Italia) și Crusca (Slovenia). Se poate spune că Iugoslavia a fost eliberată în sunetele fanfarei *Turturica* din pitoreasca localitate Mesici, ai cărei instrumentiști nu au știut să cânte decât marșuri și cântece patriotice românești (Deșteaptă-te române, Treceți batalioane române Carpații și altele).¹⁰

Tot la fel și fanfara militară din cadrul Diviziei a V-a crainiană, care era în majoritate formată din români (Mesici, Voivodinț, Râtișor, Satu Nou, Glogoni și Iabuca) la început cânta doar marșuri și cântece românești, iar mai târziu au învățat cântece și melodii patriotice partizane.¹¹ Din Iablanca doi membri ai fanfarei au fost încadrați în fanfara militară a Diviziei 45, iar după eliberare au rămas în componența fanfarei militare până la pensie.¹²

Pe de altă parte, fanfara *Privighetoarea codreanului* din Srediștea Mică (Pârneaurea), înființată în anul 1927, la sfârșitul anului 1944, i-au fost confiscate toate instrumentele muzicale de reprezentanții regimului care urma să se instaleze la putere. Instrumentele muzicale au fost luate și distribuite fanfarelor care au participat pe front. Astfel din anul

1945 fanfara a rămas fără instrumente, și-a întrerupt activitatea până în 1971. Vechile instrumente muzicale s-au pierdut în perioada când majoritatea membrilor au fost refugiați în România. Instrumentele nu s-au mai înapoiat, au rămas pradă de război.¹³

Un caz asemănător s-a produs și cu instrumentele fanfarei din Iablanca, care în anul 1944 au fost luate și predate fanfarei militare a Primei divizii crainene, iar după război problema principală o reprezenta instrumentele. În aceste condiții, problema s-a depășit relativ repede, prin achiziționarea noilor instrumente.¹⁴ După eliberare în rândul fanfarelor se înscriu mulți tineri, iar ele sunt încadrate în societățile culturale și repertoriul să lărgescă cu noi piese muzicale.¹⁵

În perioada anilor 1945–1962, formațiunile muzicale – fanfarele participau la toate evenimentele organizate cu prilejul „noilor sărbători de stat”, la emulațiile cercuale, festivaluri, sărbătorile populare, „Jocul” de duminică etc.¹⁶

Doar în unele localități cu populație românească cum sunt Iancaid, Ovcea, Covin, Maramorac, Omolița, Iabuca și Biserica Albă nu s-au constituit fanfare, sau au existat un timp neînsemnat fără urme importante în activitatea culturală a minorității românești din Voivodina.¹⁷ <

- va urma -

Note:

1. „Lumina”, 18 august 1954, p. 72; „Libertatea”, 1950, p. 5
2. Pavel Gătăiașu, Panta Bagiu, *Locve ieri și astăzi*, Panciova, Editura „Libertatea”, 1989, p. 209
3. Gheorge Iacob Smoleanu, *Cronica amatorismului la românii din Doloave (1879–2000)*, Panciova, Editura „Libertatea”, 2003, p. 51
4. Anton Eberst, *Muzički amateri Vojvodine*, Novi Sad, Editura J.P. Prosveta, 1974, p. 9
5. Mircea Măran, *Vladimirovaț (Petrovasâla) pagini de istorie culturală*, Novi sad, Editura Fundației Aldom, 1998, p. 63
6. „Libertatea”, mai 1958, p. 7
7. Mircea Măran, *Kulturne prilike kod rumuna u Banatu 1945–1952*, p. 174
8. „Libertatea”, aprilie 1958, p. 5
9. Dorinel Stan, *Am învățat la cântecul păsărilor*, „Cuvântul românesc”, nr. 60/2004, p. 8
10. Viorel Selejan, *Participarea românilor din Vârșet și împrejurime la lupta de eliberare națională a Iugoslaviei*, Contribuții la istoria culturală a românilor din Voivodina IV, p. 13
11. Kosta Mitrović, *Pod Kulom vršačkom*, Novi Sad, Savez udruženja boraca NOR-a SR Srbije, 1969, p. 239
12. Viorel Selejan, *Fanfarele românești din Banatul iugoslav*, Iablanca, „Libertatea”, 24 februarie 1996, p. 8
13. „Glasul Cerbiciei”, anul II, nr. 3, p. 5–6
14. „Libertatea”, decembrie 1995, p. 8
15. Gheorghe Bosioc, *Nicolinț – pagini de istorie culturală*, Novi Sad, Editura „Libertatea” 1998, p. 27
16. Cornel Mata, *Monografia Voivodintului, Vârșet*, Editura CRS, 2007, p. 247
17. Anton Eberst, *Muzički amateri Vojvodine*, p. 39

Aspect din
Sărcia

SOCIETATEA CULTURAL-ARTISTICĂ "ION LUCA CARAGIALE" DIN SĂRCIA

Scrie:

D. S.

Corul

Despre o activitate corală la Sărcia se poate vorbi odată cu înființarea corului, în anul 1891 de instructorul Traian Talmeș din Făget. În perioada dintre cele două războaie mondiale, corul se reorganizează sub bagheta dirijorului Șandru Petrică din Jamul Mic.¹

În anul 1929 corul este condus de Iancu Ognian – Grelu, apoi de Valeri Oală Valera. În perioada interbelică corul este dirijat de învățătorii Gurie Ursulescu din Ecica și Petru Lungu din Grebeaș. O perioadă marcantă în activitate corul a desfășurat sub bagheta învățătorului Alexandru Maiogan, iar după plecarea lui corul este dirijat de Valeriu Oală. În anul 1953, corul este dirijat de învățătorul Nicolae Suciu, iar din anul 1965 își întrerupe activitatea.

Din repertoriul corului din Sărcia amintim piesele corale: *Copiii Daciei*, *În poieniță*, *Hai odor*, *Ciobănașul*, *Frunză-n prun*, *frunză sub prun*, *Pe-al nostru steag* și altele.²

Un puternic cor bisericesc a instruit preotul Bujurel Lupșici (1944–1962).³ În perioada postbelică cei mai activi coriști au fost: Iancu

Ognian – Grelu, Aron Pancaricean – Boabe, Iovan Lupșor – Iovănică, Petru Jivoin – Pluscu, Iancu Pancaricean – Boabe, Livi Lăpădat, Iosif Bolgea – Grădinariu, Iancu Jivoin – Ciucu, Iancu Condan – Săgoni, Iosif Jurj – Neciu, Ion Jurj – Raboș, Todor Mioc, Pătru Voin – Raca, Tima Lăpădat – Rus, Lonti Folean, Valeri Jivoin – Beconi, Ion Miloș – Crump, Iosif Miloș – Puiu etc.⁴

Fanfara

Formațiunea muzicală – fanfara a fost înființată în anul 1929, iar primul instructor a fost Lazăr Maistoru din Coștei. În anii următori se evidențiază conducătorul Valeri Oală – Valera și Pavel Raicu – Bubulesa. Periodic fanfara a fost instruită și de învățătorul Nicolae Suciu, iar în perioada anilor 1950–1960, fanfara este dirijată de Petru Jurca din Vlăicovăț și de Iezdimir Popovici, cadru didactic.⁵

În anul 1953, fanfara participă la Ruma, Zrenjanin și concentrează pe parcursul anilor în majoritatea localităților bănățene.

În perioada postbelică fanfara era compusă din următorii instrumentiști: Valeri Oală – Valera, Pavel Raicu – Bubulesa, Iancu Ognien – Grelu, Lazăr Oală – Lică, Iosif Ognean – Tobasu, Pavel Folean – Bundi, Petru Sârbovan, Petru Ognean – Grelu, Ion Cicală – Gioca și alții.⁶

Orchestra

În perioada interbelică și la Sărcia (Sutieska) existau tarafuri de muzicanți, amintim: Pepa, Iambor și Nuțu, care cântau atât la „joc” cât și la serbările prezentate în localitate și în afara localității.⁷

Mai târziu, în cadrul SCA „Ion Luca Caragiale” s-a încadrat orchestra, înzestrată cu instrumente. În perioada anilor 1950–1962, orchestra a fost alcătuită din următorii instrumentiști: Nicolae Bugariu – Iambor (vioară), Iosif Căldăraș – Optu (vioară și țambal), Ion Ognean – Nuțu (vioară), Sandu Bodrojan (vioară), Ion Folean – Tucu (vioară, clarinet, contrabas), Vasile Stoia – Ie (violă), Pavel Lăpădat – Pâla (acordeon), Lonti Foleon – Barbu (acordeon), Gligorie Onuț – Dida (acordeon), Ion Giuchici – Forțon (țambal, taragot), Ion Cicală – Gioca (acordeon, taragot) și alții.⁸

Secția de folclor

În anul 1920 se amintește la Sărcia o echipă de „căluceri”, vătaf fiind Pavel Jebeleanu. La început jocul se organiza în curtea bisericii, mai târziu după al doilea război mondial în căminul cultural. În perioada 1950–1962 ca instructori și vătafi cunoscuți amintim: Pavel Folean – Bundi și Iancu Murărescu.

Printre cei mai activi căluceri amintim: Meilă Bocșan, Trăian Lăpădat, Ion Popovici – Gaigăr, Viorel Condan – Șaitan, Ionel Popi – Ganea, Iancu Murărescu și alții.

În acest răstimp, coregrafi au fost: Ion Rotariu, Mărioara Miloș, Iancu Murărescu și Viorel Petrovici.⁹

Secția de folclor avea următorii membri activi: Petru Rotariu, Mărioara Miloș, Ion Pancaricean – Para, Gheorghe Popi, Saveta Popi, Meilă Bocșan, Creata Bocșan, Ion Popovici – Gaigăr, Petru Rotariu,

Ion Jivoin–Nienie, Constanța Miloș, Ion Pancaricean–Para și alții.¹⁰

Secția de teatru

În perioada de după anul 1945, activitatea teatrală la Sărcia se extinde. În următoarele două decenii s-au jucat piesele: *Un individ suspect* de B. Nușici (regia Ilia Jurjovan), *Inspectorul școlar* de K. Trifkovici (regizor Iosif Lăpădat–Bagea), *Analfabetul* de B. Nușici și *O noapte furtunoasă* de I. L. Caragiale (regia de Ion Miloș), *Elixirul tinereții*, *Piatra din casă*, *Sluga Iernei*, *Femeia rea*, *Năpasta* (regia de Iulian Ristea), *Locuința de închiriat* de S. Ciorovici (regia de Iancu Pancaricean) etc.¹¹

În perioada amintită, membrii secției de teatru au fost: Ion Miloș – Picu, Aurica Miloș, Iosif Ciolac – Chibriță, Viorel Lăpădat – Mircea, Milan Oală, Cârsta Moșescu, Iosif Bolgea – Grădinariu, Viorel Lăpădat – Mircea, Iosif Ciolac – Chibriță, Milan Oală, Ion Miloș – Picu, Olga Suci, Mărioara Miloș, Iancu Murărescu și alții.¹² ◁

Note:

1. Informații furnizate de Iancu Murărescu din Sărcia de 71 de ani
2. Costa Roșu, *Corurile noastre bănățene (...)* p. 74
3. „Libertatea”, 31 august, 1991, p. 7
4. Informații furnizate de Margareta Miloș
5. Mircea Măran, *Românii din Voivodina*, p. 156
6. Informații furnizate de Iancu Murărescu
7. „Almanah Libertatea” 1996, Panciova, Editura „Libertatea”, 1995, p. 174
8. Ibidem
9. Ion Miloș, *Realizări, probleme și perspective culturale din Sutieska*, „Libertatea”, 27 noiembrie 1959, p. 5
10. Ibidem
11. „Libertatea”, 7 martie 1955, p. 4
12. Informații furnizate de Viorel Lăpădat din Sărcia

continuare din pag. 2

pecetea vechilor tradiții și obiceiuri frumoase românești din Serbia. În trecut țărani împodobeau un lemn înalt cu flori împletite în cununi – copac întruchipat de aceștia purta denumirea „Pomul de Mai”. Sărbătoarea din Poiana Poieni, sau „Măialul” – frumusețea primăverii, avea farmecul său specific codrenilor, în umbra falnicilor stejari și parfumul florilor și ierbii de mai, la care concertau renumitul taraf „Buligonii” din Srediștea Mică și celebra Fanfară „Turturica” din Mesici – formații, despre care se credea și spunea că au „învățat și preluat melosul de la cântecul păsărilor”!

Manifestarea – petrecerea se organiza anual pe 2 mai la Srediștea Mică, luna lui florar, frunzar, protar – luna ierburilor, „când florile încep să-și deschidă petalele sub privirile noastre cu potirul lor parfumat”! Luna mai este și luna care prevestește

rodinicia pământului, oamenii aducând slavă lui Dumnezeu. Tradiția noastră românească spune că în luna mai „Raiul coboară pe pământ și înverzește totul, arătând că Raiul pământean nu a dispărut...”! Originea Sărbătorii din Poieni are la bază ritualul recunoștinței viilor, livezilor, lanurilor semănate, protectorului animalelor de pe lângă casa omului și vegetației. În luna mai, mai exact pe 1 mai, cei care aveau vin în butoaie îl scoteau și tratau cu pelin pentru a nu se strica. Tradiția acestor locuri spune că e bine să bei din acest vin pentru a fi ferit de boli în decursul anului, iar despre vinul cu pelin se spune și crede că „schimbă sângele”!

Iată că după mai bine de șapte decenii, o tradiție și un obicei românesc frumos, întrerupt și dispărut la începutul celui de-al Doilea Război Mondial și în perioada comunistă fiindcă a fost organizată de biserică, a fost reluată, reînviată și reorganizată, în

Scurt istoric

Sărbătoarea din poiana Poieni sau Măialul este o moștenire a trecutului, petrecere câmpenească tradițională în cinstea primăverii, care poartă pecetea vechilor tradiții și obiceiuri românești din Serbia. Poiana Poieni este un loc în pădure, fără copaci și acoperit cu iarbă, pe vechiul drum de țară care leagă localitățile Srediștea Mică (Pârneaora) și Mesiciul. Poiana reprezintă o suprafață mică, orizontală în pădure cu îngrămădiri de bușteni, ca urmare a acțiunii de defrișare și este o creație artificială. Despre Sărbătoarea din Poieni s-a scris puțin, cu toate că în documente este menționată din anul 1926 și are unele caracteristici ale renumitelor sărbători de pe Muntele Găina, sărbătoarea culesului de vii și ale recunoștinței Armindenii. În trecut, țărani împodobeau un lemn înalt cu flori împletite în cununi. Acest copac întruchipat de ei poartă numele Pomul de Mai.

Sărbătoarea din Poieni sau Măialul (frumusețea primăverii), avea farmecul ei specific codrenilor, în umbra falnicilor stejari și în parfumul ierburilor și al florilor de mai, cânta renumitul taraf „Buligonii” din Srediștea Mică și celebra fanfară „Turturica” din Mesici, formații care au învățat melosul de la cântecul păsărilor.

Sărbătoarea din Poieni

Anual, s-a organizat petrecere câmpenească pe 2 mai, la Srediștea Mică, în luna lui florar, frunzar, protar, luna ierburilor când florice încep să-și deschidă privirii noastre potirul parfumat. Luna mai este luna care prevestește rodnicie pământului, iar oamenii aduc slavă lui Dumnezeu și este ultima lună când se seamănă po-

rumbul. Tradiția românească spune că în luna mai „Raiul coboară pe pământ și înverzește totul, arătând că raiul pământean n-a dispărut.”

Originea acestei Sărbători de Poieni are la bază ritualul recunoștinței viilor, livezilor și pământurilor semănate, protectorului animalelor de pe lângă casa omului și vegetației. În luna mai, mai exact pe 1 mai, cei care aveau vin în butoaie îl scoteau și tratau cu pelin pentru a nu se strica. În același timp, tradiția acestor locuri ne spune că e bine să bei din acest vin pentru a fi ferit de boli în decursul anului, iar despre vinul cu pelin se spune că schimbă sângele.

Reorganizarea sărbătorii

Când este vorba de tradiție, Sărbătoarea din Poieni, denumire toponimică sugestivă și caracteristică din Munții Vârșetului are o vechime considerabilă. Anul inaugurării evenimentului se pierde în dialogul timpului prezent cu trecutul. Sărbătoarea câmpenească din Poieni este relansată de Asociația civică Români Independenți din Serbia (RIS), după 73 de ani, revine la zestrea românilor din zona de munte a Banatului. În acest context, frumoasa tradiție românească a acestei sărbători întrerupte în urmă cu șapte decenii (la începutul celui de al Doilea Război Mondial și interzisă în perioada comunistă) este reluată și reorganizată de asociația de interes

*Prea Sfințite și Comnul Arhimandrit
la Mănăstirea din Mesici*

*Am fost învințit cu toată stăruința mea la
măiața noastră din 2 mai, care se va ține
în poiana, lângă pădurea noastră, începutul lui
8 iunie, iar sfârșitul la 6 ore seara.*

Srediștea Mică la 2 mai 1926.

Al. Bora Sfințit, Preotul Mănăstirii

Alexandru Vărgășan
Preot

obștesc Români Independenți din Serbia.

Documente scrise

Cel mai vechi document care face referință la Sărbătoarea din Poieni (Măialul), se găsește în arhiva BOR din Srediștea Mică, consemnat la 2 mai 1926 și semnat de preotul local Vărgășan Alexandru. În această scrisoare, preotul din Srediștea Mică, îi adresează invitație în limba română Prea Sfințitului Arhimandrid la mănăstirea din Mesici, să participe la Sărbătoarea din Poieni, organizată pe 2 mai. Se mai precizează locul desfășurării tradiționalului eveniment și durata sărbătorii câmpenești (8-17h). Evenimentul a fost organizat de BOR din Srediștea Mică, respectiv a preotului Alexandru Vărgășan.

Petrecerea câmpenească închinată primăverii din perioada interbelică, Sărbătoarea din Poieni, este un vechi obicei românesc din Munții Vârșetului, care s-a reluat după șapte decenii sub auspiciul Asociației Români Independenți din Serbia (RIS).

cel mai frumos mod, pe data de 10 mai 2014, de către Asociația de interes obștesc – Românii Independenți din Serbia!

- Vedeți, ideea a pornit de la un vechi document pe care l-am descoperit în arhiva bisericii noastre locale, respectiv unele texte pe care le-a scris în perioada postbelică ziaristul și scriitorul Simeon Drăguța privind această sărbătoare a românilor din zonă. Mie personal, ca consătean al acestei localități pitorești de codru, însă și conducerii Asociației noastre, s-a părut oportun să reînviem azi, când tot mai mult suntem înstrăinați uni de alții, o tradiție frumoasă care îi unea pe oameni, îi făcea, măcar pentru o zi, să uite de povară și griji, în primele zile ale uneia din cele mai frumoase luni ale anului – luna mai. Din păcate, din cauza vremii ploioase noi nu am putut organiza evenimentul pe 3 mai așa că am amânat-o pe 10, și după cum vă dați seama, toți cei aproximativ 50 de participanți se simt extraordinar de bine în această poenuță a noastră, între Dealurile Vârșetului, la umbra copacilor seculari. Indiferent cât poate părea pentru unii simplă și modestă, de fapt fiecare început este greu, și acest eveniment poate contribui la păstrarea identității și limbii noastre, fiindcă toți cei prezenți sunt români, indiferent dacă sunt din Banatul nostru, din Valea Timocului sau România. Am expus și răsfoit cu toți câte ceva din realizările Asociației noastre, am vorbit despre trecutul acestei localități, am ascultat muzică, ne-am distrat, plimbat și relaxat, ceea ce nu avem ocazia să facem așa de des. Și nu numai

atât, au apărut și unele idei cum am putea organiza la anul manifestarea, cu siguranță, într-o amplasare mai mare, fiindcă avem promisiuni, deja de pe acum, că ne va ajuta și Departamentul pentru Românii de Pretutindeni, ne-a spus, printre multe altele, dr. Dorinel Stan, președintele Românilor Independenți din Serbia, și „sufletul” acestei manifestări de suflet, la care se discuta și despre lucrările de primăvară, recolta așteptată și dorită, la care se asculta muzica românească, și nu numai, din difuzoarele instalate într-un microbuz – momente muzicale aparte oferindu-le tânăra și talentata Aneta Gașpăr...

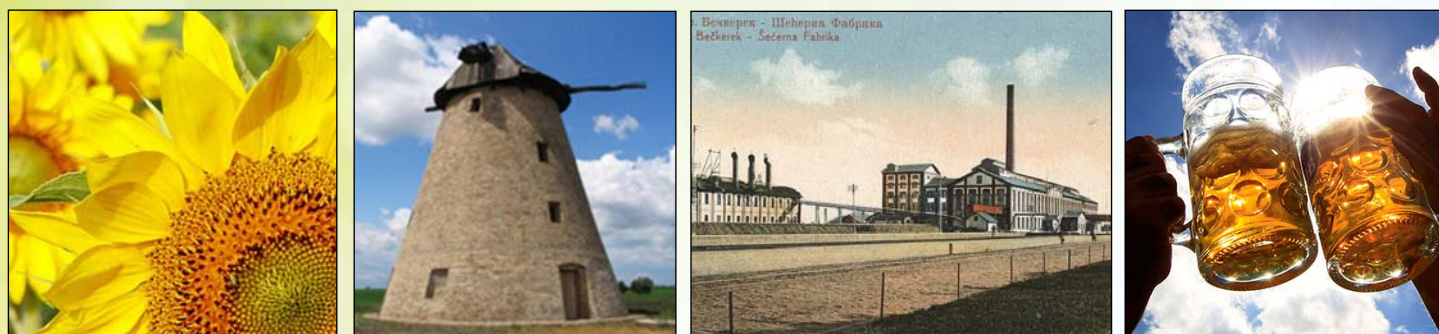
S-a servit gulașul pregătit la cazan și mizgril – grătar asortat, udat cu țuică și vind de casă din sat, apă, sucuri și bere, așa cum o fac românii, și nu numai ei, când ies la iarbă verde, când se respectă și când respectă ceea ce făceau și străbunii lor! Despre eveniment ca atare, despre momentele plăcute împreună, despre..., au vorbit dr. Dorinel Stan, care a salutat prezența tuturor celor veniți să „îmbrățișeze” o veche tradiție frumoasă a locuitorilor din Srediștea Mică, însă și consulul general al României la Vârșet, Victor Cosmin Lotrean, Miluțu Jivcov, secretarul Adunării Comunale, dr. Ion Omoran, președintele Consiliul Executiv al C.N.M.N.R., Viorel Dolha, președintele Asociației Generale a Învățătorilor Români din România și din jurul acesteia, Lucian Danilov, vicepreședintele Inițiativei Românilor din Serbia. <

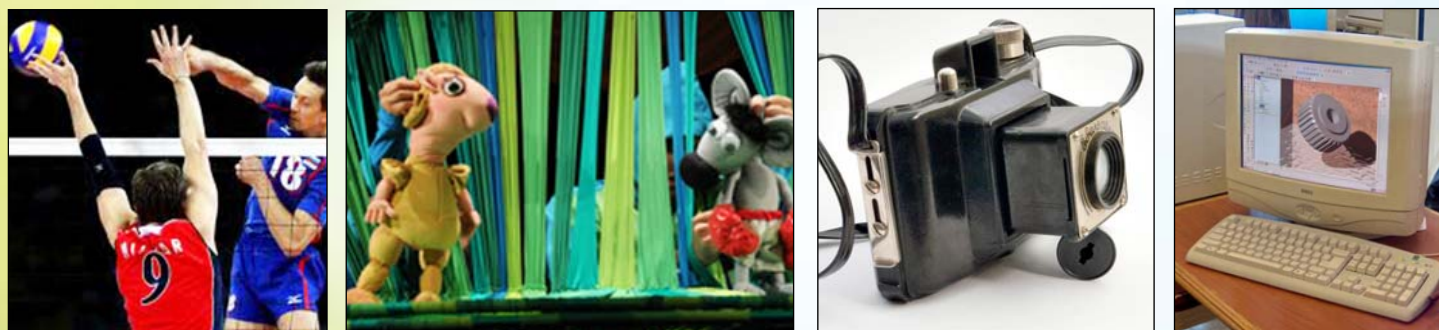
ZRENIANIN

Orașul Zrenjanin este reședința administrativă a districtului, centrul economic și multicultural al zonei. În trecut orașul s-a mai numit Veliki Bečkerek (sârbă), Nagy Becskerek (maghiară), Becicherecu Mare (română) sau Gross Betschkerek (germană) dar și, pentru o perioadă scurtă de timp, din 1935, Petrovgrad. Numele actual, acordat în memoria partizanului Žarko Zrenjanin îl poartă din 1946. Orașul este situat pe râul Bega. Cu o populație de cca. 80.000 de locuitori este cel mai mare oraș din Banatul sârbesc. Evanghelia lui Petru Smederevac, placată cu argint, este una din multele realizări a Școlii aurare. Evanghelia a fost realizată în anul 1540.

Zrenjaninul este un centru industrial important din Banat (Voivodina). Cea mai veche clădire industrială este fabrica de bere, înființată în 1745. În Zrenjanin s-a dezvoltat industria de textile, covoare, mobilier, tutun, construcții și instalații industriale, există șantier naval pe Bega, și industrie agro-alimentară. Pe Canalul Beghei este dezvoltat pescutul. În Zrenjanin, există și industrie chimică și centrale termice. În 1847 se pune în funcțiune prima tipografie iar în 1854 a fost deschis primul atelier fotografic.

În oraș și zona înconjurătoare găsim multe monumente istorice, culturale și instituții de renume: Muzeul Național, Teatrul Național "Toša Jovanović", în cadrul căreia activează și teatrul de păpuși, arhivă istorică, bibliotecă, colonii de artă în Elica și multe școli de profesionalizare. Primele cluburi sportive se înființau în 1880, localnicii preferând sportul cu mingea, atletism și canotaj.

Zrenjaninul este, din punct de vedere turistic, oraș atractiv. Cele mai cunoscute manifestări sunt Festivalul "Zilele Berii", Festivalul de Muzică "Soundlovers", o atracție aparte aparține Rezervatului "Carska Bara", aici găsindu-se specii de păsări foarte rare. Un alt adut turistic este Centrul de Sănătate "Rusanda", cunoscut pentru proprietățile curative ale noroiului din lacul sărat. Tratamentul este aplicat la temperatura apei minerale de 32°C. Acest Centru este cel mai renumit din țară.

Când este vorba de români, indiferent de numărul mic (633 de suflete), ei sunt adunați pe lângă Societatea Cultural-Artistică "Bega" și pe lângă Institutul Cultural al Românilor din Voivodina.

Tereza Gașpar